49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2143 Գ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 7 – 20 ՅՈՒՆԻՍ 1908 7 ՀԱԶԻՐԱՆ 1324 21 ՋԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1326

Journal Arménien
MANZOUMÉ I EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیته در
صاحب امتیازی ! (اوحانس فرید)
اداره‌خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ Համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու Համար	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի Համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման Համար մանաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ՏՈՒՆԻ ՄԸ ՏԷՐ ԸԼԼԱԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Միջոգդային Մամուլին մէջ՝ կրկին օրուան խնդիր դարձած է բնակարանի խիստ կենսական հարցը։

Մեր անցած թիւերով ծանուցած էինք թէ ունեւոր ոեկին մը զգածուելով իր չքաւոր մէկ վարձուորին թշուառութենէն, մտադրած թիւն յայտնած է հանրութեան աղքատ ու միջնակարգ դասակարգին օժանդակելով՝ զանոնք մէկ մէկ տունի տէր ընելու։ Մօնիքեօն, Սապան, Իգամ և մեր ուրիշ պաշտօնակիցները անդրադարձան կեանքի այս կարեւոր պահանջին ու իրենց լուրջ խորհրդածութիւններով նկարագրեցին համանման ձեռնարկի մը ծրագիրը, որ խորհրդակցութեան առարկայ է հիմա Աղէքսանդրիոյ Քաղաքապետութեան ժողովին մէջ։ Եւ արդէն ե՞րբ օրուան խնդիր ըլլալէ դադրած է բնակարանի հարցը. գիւղաքաղաքներու մէջ աղէկ գէշ գլուխը հանգչեցնելիք տուն մը կ'ունենայ մարդ. նոյն իսկ եթէ վարձքով ալ նստի, ա՛յնչափ անենան բան է տան վարձքը որ չարժեր խօսքն անդամ ընել։ Մայրաքաղաքներու և առաջնորդական կեդրոններու համար սակայն բոլորովին կը փոխուին պայմանները. տան վարձքը ամէնէն մեծ տեղը կը բռնէ ընտանեկան եկեւմտացոյցին, և մուրացող թշուառը անդամ՝ ամէնէն քիչը՝ ամսական երեսուն քառասուն ղրուշ մը վճարելու է գէթ, մութ խոնաւ նկուղ մը, կամ կիսափուլ սենեակ մը վարձելու համար, որպէս զի փողոցը չմնայ ու մերկութիւնը ծածկէ հանրութենէն։ Իսկ թշուառութենէ քիչ մը վեր բարձրացող՝ օրական չոր հաց մը ուտող ընտանիքը այսչափով ալ չկրնար բաւականանալ, անպատճառ ութսուն ղրուշէն վեր վարձք պիտի վճարէ նոյնքան անուշը ու հնոտի երկու սենեակի համար, միշտ մէկ քանի դրացիներով և ոնէ լքուած թաղի մը ամայի անկիւնը բնակելու պայմանով։

Մեր հարուստ պարոններն ու տիկինները եթէ սովորութիւն ունենային տարին մէկ քանի անգամ մայրաքաղաքիս հեռաւոր թաղերու աղքատ ու գործաւոր դասին բնակարանը այցելելու, բարեգործելու բոլորովին տարբեր ճամբէ պիտի առաջնորդուէին և մեր ներկայ տիկինին զգացումներուն մասնակցելով՝ ոյժ պիտի տային ընկերական այս չարիքը դարմանելու։

Առողջապահութիւն ըսուած բանը բնաւ չկայ, օրն ի բուն ֆիզիքական աշխատութիւններու տակ մաշելէ ետք, իրիկունը քիչ մը հանգիստ առնելու համար տուն վերադարձողներու սրգաստակի բնակարանին մէջ։ Առանք որ մեծահարուստ ընտանիքի մը լքած հնամնի տան լայնարձակ սենեակները ձեռք կ'անցընեն, մասամբ բախտաւոր կրնան սեպուիլ, որովհետեւ թէեւ առնոց ալ պատուհաններուն չրջանակները կոտրտուած, դռները իրենց ծխնիներէն խախտուած, պատերը փրած փլիլկած, սանդուխներն ու բաղրիքները հոգեւարք դարձած են, թէեւ ձմրան եղանակին այս տուներն ալ կը կսթին և ձիւնն ու հովը անարգելներս կը խուժեն պատուհաններէն ու ինքնարոյս ծակերէն, սակայն գոնէ սա առաւելութիւնը ունին որ ժամանակով մեծահարուստ ընտանիքներու համար չենուած են և առատ օդ ու լոյս կը պարունակեն։ Ո՛րչափ մեծ է սակայն դժբախտութիւնը այնպիսիներուն, որոնք չհամոզական ծրագիրներով ու վաշխառուական հաշիւներով կառուցուած տան մը մէկ կամ երկու սենեակը վարձելու հարկին տակ կը գտնուին. ալ կեանք մի՛ փնտռէք հոն, ջղայնութիւն ամէն կողմ, սենեակ առնուազն մէկ է այդ գերեզմաններուն, հազիւ երեք կանգուն լայնք, չորս կանգուն երկայնք. դարձի՛ր դարձի՛ր դարձեալ հոն ես, էրիկը, կինը, չափահասը, անչափահասը, անկողինը, օրրանը, վառարանը, հանդերձարանը, փեսոնթեան հայլին, ամոռը, կարի մեքենան, ամէնքն ալ այս տասներկու կանգուններ սենեակին մէջ պիտի զետեղուին, որ ասոնց ամէնուն ծառայել ետք ճաշարան ալ պիտի ըլլայ։ Եւ սպասեցէք որ այս պայմաններուն մէջ ապրող մը առողջ մարմին ու առողջ միտք ունենայ։ Օդը որ առողջութեան խարխսին է, բնաւ գոյութիւն չունի հոն, երեւակայեցէ՛ք այսչափ մկրատով կտրուած մուկի ծակի մը մէջ ամէնէն քիչը չորս հինգ հոգի. ո՞րչափ թթուածին օդ կ'ինայ իւրաքանչիւրին։

Միւս կողմէ երբեմնի համատ ընտանիքներու յատուկ բարոյականի վատմութիւնն ալ մի՛ փնտռէք այս ամէնի տեղէ եկած հաւաքուած խուժանին մէջ։ Ո՞վ են բնակիչները, ի՞նչ անցեալ ունին, ո՞րչափ տոկուն է իրենց բարոյականը. կալուածատէրը առանց բարակ բաներու վրայ մտածելու ժամանակ չունի, անիկա վճարողը և ա՛լ միւս կողմէ ձեզի հանդէպ տածած արտակարգ համակրանքս ու յարգանքս պիտի չորցնեն դրամարկղս. ալ ձեզի համար ամէն զոհողութիւն ընելու պատրաստ եմ։

Մարքիզը բացի պանքէրին դրամէն՝ ուրիշ և ոչ մէկ բանէն կ'ախորժէր անոր և նոյն իսկ խորապէս կը զղուէր ալ այս դրամապաշտ վաշխառուէն, ուստի ուրը ազատելու համար անոր ձեռքէն դէպ ի մէկ կողմ քաշուեցաւ. առանց ձեւակերպութեան դէմ մեղմնչելու, անհրաժեշտ էր դրամատէրն ու Սիմոնիան Հանրիի սենեակէն ներս ընդունիլ տալ. Պրէսսիէօն սրանը ձգելով ինք զուկին քով գնաց. հոն տեսաւ որ մարքիզուհին Հանրիի հետ կը խօսակցի. տենդը կատարեալ կերպով թեթեւցած էր այլ ևս, Հանրի քիչ մը հանգստանալէ ետք դուռ էր ինքզինքը. մարքիզը ամուսնոյն ուղղելով խօսքը,

—Ես քեզի չըսի՞ որ այս անառակը ութ օր չանցած պիտի աղէկնայ, ես չատ լաւ կը ճանչնամ անոր երակներուն մէջ շրջան ընող արիւնը, հիմա դուն գնա հանդստացիր քիչ մը. դիշերընէ ի վեր չքնացար բնաւ. ետքը դո՛ւն ալ կը հիւանդանաս։

—Ո՛չ, հաւատացէք որ չյոգնեցայ. մինչև Հանրիի տուն գալը չատ աղէկ քնացած էի. արդէն այն տանն պիտի ելլայի անկողնէս ու կարդալ սկսէի։

—Այո՛, հայրիկս իրաւունք ունի մա՛յր, թախանձեց Հանրի. կ'աղաչե՛մ, գնա՛ քիչ մը հանգիստ առ։

—Ապրիս տղաս, հիւանդին ըսածը պէտք է անպատճառ կատարել. ալ դուք պէտք է երթաք հանգիստ ընէք։

Մարքիզը որպէս թէ ըսելիք խօսքէն կ'ամչնար, տատամսոտ ձեւով մը,

—Հա՛, մոռցայ, ըսաւ, Պրէսսիէօ այս դէպքը ըսելուն պէս վաղը եկեր է իսկոյն, չիտակը գոհունակութեան արժանի փափկանկատութիւն մը է, ասանկ բազմազգաղ մարդ մը, մանաւանդ չարթուան վերջին օրը՝ շաբաթ առտու բանը գործը ձգելով հոս վազելը արտակարգ սիրոյ մը արդիւնքը կրնայ նկատուիլ. հիմա կ'սպասէ սրահին մէջ, կէսօրէն ետք ալ մեր ամէնուն սիրելին գեղեցիկ Սիմոնիան այցելութեան պիտի գայ այս անառակին։

Հանրի իսկոյն դեղնեցաւ, ամբողջ մարմնովը ցնցուեցաւ, շրթունքները ցամքեցան, իր այս տկար ու անկարող կացութեան մէջ ինչ ընելիքը չուարելով,

—Աստուծոյ սիրուն ըլլայ, ըսաւ, դիս ազատեցէք սա մարդոց այցելութենէն ու ինձ պատճառելիք ձանձրոյթէն, քանի որ խոստացած եմ, անպատաւելի վճարողը միայն կը փնտռէ, ո՛չ իսկ մտքին կ'անցընէ թէ վարձուորին չափահաս աղջիկը կամ պատանին կրրնայ անպարկիշտ դրացիի մը վարքերէն ազդուելով անկումի առաջնորդուիլ և բարոյապէս փճացնել ամբողջ ընտանիքը։

Դիւ մը վեր բարձրացէք, միջնակարգ ընտանիքներու կեանքը ուսումնասիրեցէք, հոն ալ առաջին անգամ ձեր առջեւ գլուխ բարձրացողը ընտանեկան խնդիրը պիտի ըլլայ. պարոնը թէեւ հազիւ ամսական ութը տասը ոսկի կը շահի, բայց չուզեր մէկ երկու դրացիով նստիլ, ուրիշ ընտանիքներու հետ բնակելու հարիւրաւոր անտանելութիւնները ճաշակած՝ հիմա ամուսնանալէ ետք կը փափաքի առանձին բնակարան մը վարձել, որպէս զի ընտանիքը իր իսկական վիճակին մէջ մնայ ու համեստութեան ծաղիկը չթարշամի ո՛չ կնոջը, ո՛չ ալ զաւկներուն. պաշտելի՛ սկզբունք, բայց հապա նիւթականի հաշիւը. վայելուչ տուն մը հազիւ ամսական երկու-քառկէս ոսկիով կը վարձուի, ա՛ն ալ պատուաւոր ուրախաւորութիւն տալով. ըսէ՛ք, հիմա ինչ ընէ մեր պարոն խանութպանը, գրագիրը, ուսուցիչը և կամ գործակատարը որ հազիւ ութէն տասը ոսկի կը շահի ամսական, վաստակին մէկ չորրորդը տան վարձքի՞ տայ։ Եթէ միտքը դրած է վայելուչ ապրիլ, եթէ կ'ուզէ զերծ մնալ դրացիով բնակելու անտեղութենէն, ուզէ չուզէ պիտի խնայէ հացէն ու հագուստէն և ամէն ամսագլխու երկու-քառկէս ոսկին պիտի վճարէ տան տիրոջ։

Բնակարանի խնդիրը այսպէս մանրակրկիտ ուսումնասիրութենէ մը անցնելէ ետք, ա՛լ կը կարծենք որ հարկ չի մնար երկար բարակ քննելու թէ խնչո՞ւ շատ մը ընտանիքներ բան մը չեն կրնար խնայել, ինչո՞ւ հիւանդութիւններն ու կոտրիչ ախտերը իրենց աւերը կը գործեն առաւելապէս աղքատ դասու ընտանիքներու մէջ, ինչո՞ւ բարոյականը կը նուազի մեր օրիորդներուն ու պատանիներուն. և դեռ ասոնց նման հարիւրաւոր ընտանեկան և ընկերական հարցեր, որոնց լուծումը անմիջական կապակցութիւն ունի բնակարանի խնդիրին հետ։

Ասոնց ամէնքը աչքի առջեւ ունենալով, ամէն մարդ կը խոստովանի թէ ո՞ւրչափ մեծ բարիք մը է Հայ տիկինին յղացած ծրագիրը և թէ ո՞րչափ ընտանիքներ պիտի օրհնեն անոր յիշատակը երբ իրենց սեփական տան մէջ բնակին։ Իրաւ է որ տիկինը ձրիաբար տուներ չենել ու ասոր անոր նուիրելուն կողմը չէ, անիկա կը փափաքի դիւրութիւն ընծայել հանրութեան ամէն դասակարգին ալ. որպէս զի իր ընծայած միջոցներով, իւրաքանչիւր ընտանիք կարող ըլլայ տունի մը տէրը դառնալ տասը կամ տասնըհինգ տարիէն, առանց նեղուելու և մանաւանդ առանց զգալու թէ մեծկակ գումար մը վճարած է. և ահա հոս է որ կը չեշտուի հոգիին մեծութիւնը ազնիւ բարերարուհին։ Անիկայ չի պահանջեր որ բարերարեալները երախտապարտ ըլլան իրեն, ոչ իսկ կը փափաքի առանց բարերարի ետքէն մեծաշուք արտաքոյս տանալ, առուտուր մըն է պարզապէս ընելիքը, առուտուր մը ուրկէ ամէնաքիչ շահ կ'ակնկալէ, միւնոյն ժամանակ հոգեկան մեծ շահ նկատելով իրեն համար, ուրիշներու օգնելու վարկած էր իսկոյն, անակնկալ յուզումը այնչափ ցնցած էր Հանրին որ դարձեալ ինկաւ կրակներուն մէջ, անդգալաբար այնչափ սեղմած էր բռունցքները որ կարծես ոսկորները պիտի ճարճատէին։ Մարքիզը զաւկին այս սոսկալի յայտարարութիւններուն առջեւ մինչեւ ականջները կարմրած էր։ Հանրի տենդին ազդեցութենէն զառանցելու երեւոյթով,

—Վատե՛ր. վատե՛ր, գոչեց, ոսկիները միայն պաշտող ցած հոգիներ...։

Մարքիզը որ ասանկ նեղ պարագաներու մէջ գիտէր պաղարիւնութիւնը պահել, այս անդամ ալ գործը կատակի դարձնել ուզելով,

—Զաւակնիս դեղերէն սատկապէս ազդուած կը զառանցէ, ըսաւ, դեղին սպասաւորութեան տակ անոր արտասանած խօսքերը նշանակութենէ զուրկ են բնականաբար, տարակոյս չունիմ որ մեծ ուշ կը ածէ գեղեցիկ Սիմոնիան հանդէպ, որուն ախը կը քաշեն Բարիզի ամբողջ երիտասարդները, ինչ որ է ես հիմա երթամ ներողութիւն խնդրեմ պարոն տը Պրէսսիէօէն։

Մարքիզը այս խօսքերը խիստ սովորական ձեւով արտասանելէ ետք, Բարիզի բարձր դասուն մէջ հռչակուած ճառ պիտի կատարեմ խոստումս, պիտի ամուսնանամ, ուրիշ ի՞նչ կ'ուզեն ինձմէ։

Տենդը վերակած էր իսկոյն, անակնկալ յուզումը այնչափ ցնցած էր Հանրին որ դարձեալ ինկաւ կրակներուն մէջ, անդգալաբար այնչափ սեղմած էր բռունցքները որ կարծես ոսկորները պիտի ճարճատէին։ Մարքիզը զաւկին այս սոսկալի յայտարարութիւններուն առջեւ մինչեւ ականջները կարմրած էր։ Հանրի տենդին ազդեցութենէն զառանցելու երեւոյթով,

—Վատե՛ր. վատե՛ր, գոչեց, ոսկիները միայն պաշտող ցած հոգիներ...։

Մարքիզը որ ասանկ նեղ պարագաներու մէջ գիտէր պաղարիւնութիւնը պահել, այս անդամ ալ գործը կատակի դարձնել ուզելով,

—Զաւակնիս դեղերէն սատկապէս ազդուած կը զառանցէ, ըսաւ, դեղին սպասաւորութեան տակ անոր արտասանած խօսքերը նշանակութենէ զուրկ են բնականաբար, տարակոյս չունիմ որ մեծ ուշ կը ածէ գեղեցիկ Սիմոնիան հանդէպ, որուն ախը կը քաշեն Բարիզի ամբողջ երիտասարդները, ինչ որ է ես հիմա երթամ ներողութիւն խնդրեմ պարոն տը Պրէսսիէօէն։

Մարքիզը այս խօսքերը խիստ սովորական ձեւով արտասանելէ ետք, Բարիզի բարձր դասուն մէջ հռչակուած իր նուրբ կենցաղագիտութեամբ թեւը ամուսնոյն կարկառեց. թշուառ մարքիզուհին չկրցաւ մերժել ամուսնոյն այս հրաւէրը, և երբ երկու ամուսիններ թեւ թեւի դուրս կ'ելլէին սենեակէն, վիրաւորը,

—Ախ, մայրիկ... Ախ ժանն... կը տարար. ո՞ւր էք. եկէ՛ք, դիս ազատեցէ՛ք. ազատեցէ՛ք այս ցածոդիներուն ձեռքէն։

Մարքիզը դրամատէրին ըսելով հանդերձ թէ կոմսին վիճակը բարկաւելու վրայ է, ուելցուց նաև թէ բժիշկները խստիւ պատուիրած են որ ոչ ոք այցելէ անոր ու մանաւանդ ոչ ոք թեթեւ յուզում մը պատճառէ։

Պրէսսիէօ չպնդեց. հարկաւ Անտրէ Տրլօսի ձեռքով պիտի թմնար անցած դարձածը. սակայն աղէկի նշան չէր աս. ինք շաբաթէ մը հարմիքը ընել կ'ուզէր. մինչդեռ այս երեւոյթով չորս հինգ շաբաթ մը սպասել հարկ պիտի ըլլար. ուստի կամայ ակամայ մեկնեցաւ։

Երբ էրիկ կնիկ առանձին մնացին մեծ սրահին մէջ, մարքիզը կրկին թախանձեց ամուսնոյն որ երթայ հանգիստ ընէ քիչ մը, իրեն ձգելով Հանրիի մնարը նստելու գործը։

—Ո՛չ, պատասխանեց մարքիզուհին, կարծեմ թէ Հանրի կը յուզուի կոր ձեզի քովը տեսնելուն պէս։

—Ինչո՞ւ։

—Եթէ ասոր պատճառը հասկնալ կ'ուզէք, Հանրիի վրայ քիչ մը տեսակցինք։

—Երբ որ ուզէք։

—Հիմա ուրեմն... եթէ սակայն ժամանակ ունիք։

—Միշտ պատրաստ եմ ձեր հրամաններուն, բայց ազան մինակը մնացած է։

—Ո՛չ, երբ մենք կը մեկնինք բժիշկը ներս կը մտնէր Հանրիի սենեակէն. տարակոյս չկայ որ հոն պիտի սպասէ մինչև մեր վերադարձը։

—Խօսեցէ՛ք ուրեմն, ականջս ձեզի է։

Մարքիզը հակառակ պաղարիւնութիւնը պահելու համար ըրած ճիգերուն, ճչմարիտ խղճահարութենէ մը կը տառապէր, կը վախնար որ պիտի պարտուի կնոջմէն, իրենց կատարելիք բարոյական այս մենամարտին մէջ։

(Շարունակելի)

ԵՐԳԻՉՈՒԱՀԱՆ ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

որուն մահուան 17րդ տարեդարձը լրացաւ այս շաբթու.

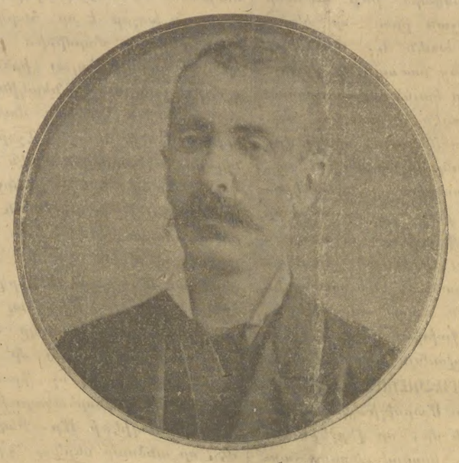

ՀՐԵՇՏԱԿԵՐՈՒ ԲՈՅՆԸ

Ոսկեդրամ
40 ղրշ. տուրք. %5ի հաշիւով
240 » տոկոս %3 տարեկան. տիկինը այսչափն ալ չի կրնար ստանալ պանքայէն
60 » ապահովագրութեան ծախս
110 » տարեկան նորոգութիւն
———
450
450 գլխաւճար ի հաշիւ տանը գնումին
———
Համագումար ինը ոսկի.

Ահաւասիկ խիստ գործնական ծրագիր մը, որուն շնորհիւ տիկինը իր պանքայէն ստանալիք տոկոսը ապահովապէս կ'ստանայ այս կալուածէն և վարձուորն ալ ամսական վարձք վճարելով հանգերձ անդգալաբար չորսուկէս ոսկի վճարած կ'ըլլայ իր տանը փոխարժէքին ի հաշիւ և տասնըհինգ տարի ետք բոլորովին իրը կ'ըլլայ տունը։ Տասնըհինգ տարի ալ չի տեւեր, տարուէ տարի տոկոսը կը նուազի գլխաւճարին համեմատութեամբ. միւս կողմէ ընտանիքն ալ ձեռքը հասած դրամը տան փոխարժէքին կը յատկացնէ և սանկ նանկ տունը կը դառնայ իրենց վրայ։ Ի՞նչ անկարելիութիւն կայ ասոր մէջ. միւս երեք հարիւր ոսկինոց տուներն ալ կրնան չենուիլ այս սկզբունքով ու այս համեմատութեամբ։

Բնակարանի ծրագիրը այնչափ ընդարձակ է որ տրամաբանական չէ անշուշտ միմիայն տիկինի մը բարեսրտութենէն ակնկալել անոր ընդհանուր արդիւնքը. հաղարաւոր ընտանիքներ կան այսօր տունի մը կարօտ քաշող։ Հանրութեան օգտակար ըլլալ փափաքող ուրիշ ունեւոր անձնաւորութիւններ ալ կրնան նոյն սկզբունքով շարժիլ և իրենց դրամին անխախտ տոկոս մը շահեցնելով հանդերձ, չքաւորներն ու միջնակարգ ընտանիքներն ալ մէկ մէկ տունի տէր դարձնել։

ՄԻԼԻՈՆՆԵՐՈՒՆ ԽԱՂԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՎԱՐՆՈՅ ՄԱՐԴԻԿ

Է.

Պրէսսիէօ շարունակելով իր վաստակի երեւոյթը,

—Արդեօք կրնա՞մ կոմսը անձամբ տեսնել ու ըսել թէ քիչ ետքը Սիմոնիա զինքը յանդիմանելու պիտի գայ. ա՛խ տեսայի՛ք պարո՛ն մարքիզ, քիչ մնաց պիտի խենթենար աղջիկը այս անակնկալ վիշտին առջև, այնչափ խոր տպաւորութիւն զգաց անկէ։

Դրամատէրը ընտանի մտերմութեամբ մը ձեռքը մարքիզին ուսին դրաւ և որպէս թէ իր այս ընտանութենէն մարքիզին վերջին ծայր սրտնեղիլը չէր հակցած,

—Ա՛խ, չեշտեց, մէկ կողմէն աղջկանս այս յուսահատ կացութիւնը, միւս կողմէ ձեզի հանդէպ տածած արտակարգ համակրանքս ու յարգանքս պիտի չորցնեն դրամարկղս. ալ ձեզի համար ամէն զոհողութիւն ընելու պատրաստ եմ։

Մարքիզը բացի պանքէրին դրամէն՝ ուրիշ և ոչ մէկ բանէն կ'ախորժէր անոր և նոյն իսկ խորապէս կը զզուէր ալ այս դրամապաշտ վաշխառուէն, ուստի ուրը ազատելու համար անոր ձեռքէն դէպ ի մէկ կողմ քաշուեցաւ. առանց ձեւակերպութեան դէմ մեղմնչելու, անհրաժեշտ էր դրամատէրն ու Սիմոնիան Հանրիի սենեակէն ներս ընդունիլ տալ. Պրէսսիէօն սրանը ձգելով ինք զուկին քով գնաց. հոն տեսաւ որ մարքիզուհին Հանրիի հետ կը խօսակցի. տենդը կատարեալ կերպով թեթեւցած էր այլ ևս, Հանրի քիչ մը հանգստանալէ ետք դուռ էր ինքզինքը. մարքիզը ամուսնոյն ուղղելով խօսքը,

—Ես քեզի չըսի՞ որ այս անառակը ութ օր չանցած պիտի աղէկնայ, ես չատ լաւ կը ճանչնամ անոր երակներուն մէջ շրջան ընող արիւնը, հիմա դուն գնա հանդստացիր քիչ մը. դիշերընէ ի վեր չքնացար բնաւ. ետքը դո՛ւն ալ կը հիւանդանաս։

—Ո՛չ, հաւատացէք որ չյոգնեցայ. մինչև Հանրիի տուն գալը չատ աղէկ քնացած էի. արդէն այն տանն պիտի ելլայի անկողնէս ու կարդալ սկսէի։

—Այո՛, հայրիկս իրաւունք ունի մա՛յր, թախանձեց Հանրի. կ'աղաչե՛մ, գնա՛ քիչ մը հանգիստ առ։

—Ապրիս տղաս, հիւանդին ըսածը պէտք է անպատճառ կատարել. ալ դուք պէտք է երթաք հանգիստ ընէք։

Մարքիզը որպէս թէ ըսելիք խօսքէն կ'ամչնար, տատամսոտ ձեւով մը,

—Հա՛, մոռցայ, ըսաւ, Պրէսսիէօ այս դէպքը ըսելուն պէս վաղը եկեր է իսկոյն, չիտակը գոհունակութեան արժանի փափկանկատութիւն մը է, ասանկ բազմազգաղ մարդ մը, մանաւանդ չարթուան վերջին օրը՝ շաբաթ առտու բանը գործը ձգելով հոս վազելը արտակարգ սիրոյ մը արդիւնքը կրնայ նկատուիլ. հիմա կ'սպասէ սրահին մէջ, կէսօրէն ետք ալ մեր ամէնուն սիրելին գեղեցիկ Սիմոնիան այցելութեան պիտի գայ այս անառակին։

Հանրի իսկոյն դեղնեցաւ, ամբողջ մարմնովը ցնցուեցաւ, շրթունքները ցամքեցան, իր այս տկար ու անկարող կացութեան մէջ ինչ ընելիքը չուարելով,

—Աստուծոյ սիրուն ըլլայ, ըսաւ, դիս ազատեցէք սա մարդոց այցելութենէն ու ինձ պատճառելիք ձանձրոյթէն, քանի որ խոստացած եմ, անպատաւելի վճարողը միայն կը փնտռէ, ո՛չ իսկ մտքին կ'անցընէ թէ վարձուորին չափահաս աղջիկը կամ պատանին կրրնայ անպարկիշտ դրացիի մը վարքերէն ազդուելով անկումի առաջնորդուիլ և բարոյապէս փճացնել ամբողջ ընտանիքը։

Դիւ մը վեր բարձրացէք, միջնակարգ ընտանիքներու կեանքը ուսումնասիրեցէք, հոն ալ առաջին անգամ ձեր առջեւ գալուն բարձրացողը ընտանիքի խնդիրը պիտի ըլլայ. պարոնը թէեւ հազիւ ամսական ութը տասը ոսկի կը շահի, բայց չուզեր մէկ երկու դրացիով նստիլ, ուրիշ ընտանիքներու հետ բնակելու հարիւրաւոր անտանելութիւնները ճաշակած՝ հիմա ամուսնանալէ ետք կը փափաքի առանձին բնակարան մը վարձել, որպէս զի ընտանիքը իր իսկական վիճակին մէջ մնայ ու համեստութեան ծաղիկը չթարշամի ո՛չ կնոջը, ո՛չ ալ զաւկներուն. պաշտելի՛ սկզբունք, բայց հապա նիւթականի հաշիւը. վայելուչ տուն մը հազիւ ամսական երկու-քառկէս ոսկիով կը վարձուի, ա՛ն ալ պատուաւոր ուրախաւորութիւն տալով. ըսէ՛ք, հիմա ինչ ընէ մեր պարոն խանութպանը, գրագիրը, ուսուցիչը և կամ գործակատարը որ հազիւ ութէն տասը ոսկի կը շահի ամսական, վաստակին մէկ չորրորդը տան վարձքի՞ տայ։ Եթէ միտքը դրած է վայելուչ ապրիլ, եթէ կ'ուզէ զերծ մնալ դրացիով բնակելու անտեղութենէն, ուզէ չուզէ պիտի խնայէ հացէն ու հագուստէն և ամէն ամսագլխու երկու-քառկէս ոսկին պիտի վճարէ տան տիրոջ։

Բնակարանի խնդիրը այսպէս մանրակրկիտ ուսումնասիրութենէ մը անցնելէ ետք, ա՛լ կը կարծենք որ հարկ չի մնար երկար բարակ քննելու թէ խնչո՞ւ շատ մը ընտանիքներ բան մը չեն կրնար խնայել, ինչո՞ւ հիւանդութիւններն ու կոտրիչ ախտերը իրենց աւերը կը գործեն առաւելապէս աղքատ դասու ընտանիքներու մէջ, ինչո՞ւ բարոյականը կը նուազի մեր օրիորդներուն ու պատանիներուն. և դեռ ասոնց նման հարիւրաւոր ընտանեկան և ընկերական հարցեր, որոնց լուծումը անմիջական կապակցութիւն ունի բնակարանի խնդիրին հետ։

Ասոնց ամէնքը աչքի առջեւ ունենալով, ամէն մարդ կը խոստովանի թէ ո՞ւրչափ մեծ բարիք մը է Հայ տիկինին յղացած ծրագիրը և թէ ո՞րչափ ընտանիքներ պիտի օրհնեն անոր յիշատակը երբ իրենց սեփական տան մէջ բնակին։ Իրաւ է որ տիկինը ձրիաբար տուներ չենել ու ասոր անոր նուիրելուն կողմը չէ, անիկա կը փափաքի դիւրութիւն ընծայել հանրութեան ամէն դասակարգին ալ. որպէս զի իր ընծայած միջոցներով, իւրաքանչիւր ընտանիք կարող ըլլայ տունի մը տէրը դառնալ տասը կամ տասնըհինգ տարիէն, առանց նեղուելու և մանաւանդ առանց զգալու թէ մեծկակ գումար մը վճարած է. և ահա հոս է որ կը չեշտուի հոգիին մեծութիւնը ազնիւ բարերարուհին։ Անիկայ չի պահանջեր որ բարերարեալները երախտապարտ ըլլան իրեն, ոչ իսկ կը փափաքի առանց բարերարի ետքէն մեծաշուք արտաքոյս տանալ, առուտուր մըն է պարզապէս ընելիքը, առուտուր մը ուրկէ ամէնաքիչ շահ կ'ակնկալէ, միւնոյն ժամանակ հոգեկան մեծ շահ նկատելով իրեն համար, ուրիշներու օգնելու վարկած էր իսկոյն, անակնկալ յուզումը այնչափ ցնցած էր Հանրին որ դարձեալ ինկաւ կրակներուն մէջ, անդգալաբար այնչափ սեղմած էր բռունցքները որ կարծես ոսկորները պիտի ճարճատէին։ Մարքիզը զաւկին այս սոսկալի յայտարարութիւններուն առջեւ մինչեւ ականջները կարմրած էր։ Հանրի տենդին ազդեցութենէն զառանցելու երեւոյթով,

—Վատե՛ր. վատե՛ր, գոչեց, ոսկիները միայն պաշտող ցած հոգիներ...։

Մարքիզը որ ասանկ նեղ պարագաներու մէջ գիտէր պաղարիւնութիւնը պահել, այս անդամ ալ գործը կատակի դարձնել ուզելով,

—Զաւակնիս դեղերէն սատկապէս ազդուած կը զառանցէ, ըսաւ, դեղին սպասաւորութեան տակ անոր արտասանած խօսքերը նշանակութենէ զուրկ են բնականաբար, տարակոյս չունիմ որ մեծ ուշ կը ածէ գեղեցիկ Սիմոնիան հանդէպ, որուն ախը կը քաշեն Բարիզի ամբողջ երիտասարդները, ինչ որ է ես հիմա երթամ ներողութիւն խնդրեմ պարոն տը Պրէսսիէօէն։

Մարքիզը այս խօսքերը խիստ սովորական ձեւով արտասանելէ ետք, Բարիզի բարձր դասուն մէջ հռչակուած իր նուրբ կենցաղագիտութեամբ թեւը ամուսնոյն կարկառեց. թշուառ մարքիզուհին չկրցաւ մերժել ամուսնոյն այս հրաւէրը, և երբ երկու ամուսիններ թեւ թեւի դուրս կ'ելլէին սենեակէն, վիրաւորը,

—Ախ, մայրիկ... Ախ ժանն... կը տարար. ո՞ւր էք. եկէ՛ք, դիս ազատեցէ՛ք. ազատեցէ՛ք այս ցածոդիներուն ձեռքէն։

Մարքիզը դրամատէրին ըսելով հանդերձ թէ կոմսին վիճակը բարկաւելու վրայ է, ուելցուց նաև թէ բժիշկները խստիւ պատուիրած են որ ոչ ոք այցելէ անոր ու մանաւանդ ոչ ոք թեթեւ յուզում մը պատճառէ։

Պրէսսիէօ չպնդեց. հարկաւ Անտրէ Տրլօսի ձեռքով պիտի թմնար անցած դարձածը. սակայն աղէկի նշան չէր աս. ինք շաբաթէ մը հարմիքը ընել կ'ուզէր. մինչդեռ այս երեւոյթով չորս հինգ շաբաթ մը սպասել հարկ պիտի ըլլար. ուստի կամայ ակամայ մեկնեցաւ։

Երբ էրիկ կնիկ առանձին մնացին մեծ սրահին մէջ, մարքիզը կրկին թախանձեց ամուսնոյն որ երթայ հանգիստ ընէ քիչ մը, իրեն ձգելով Հանրիի մնարը նստելու գործը։

—Ո՛չ, պատասխանեց մարքիզուհին, կարծեմ թէ Հանրի կը յուզուի կոր ձեզի քովը տեսնելուն պէս։

—Ինչո՞ւ։

—Եթէ ասոր պատճառը հասկնալ կ'ուզէք, Հանրիի վրայ քիչ մը տեսակցինք։

—Երբ որ ուզէք։

—Հիմա ուրեմն... եթէ սակայն ժամանակ ունիք։

—Միշտ պատրաստ եմ ձեր հրամաններուն, բայց ազան մինակը մնացած է։

—Ո՛չ, երբ մենք կը մեկնինք բժիշկը ներս կը մտնէր Հանրիի սենեակէն. տարակոյս չկայ որ հոն պիտի սպասէ մինչև մեր վերադարձը։

—Խօսեցէ՛ք ուրեմն, ականջս ձեզի է։

Մարքիզը հակառակ պաղարիւնութիւնը պահելու համար ըրած ճիգերուն, ճչմարիտ խղճահարութենէ մը կը տառապէր, կը վախնար որ պիտի պարտուի կնոջմէն, իրենց կատարելիք բարոյական այս մենամարտին մէջ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԴՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ Մ. ԲԻՇՕՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ. — Ֆրանսական Դաշնակցութիւն մը Դր. Իրիկուն հացկերոյթ մը տուաւ Բարիզի Օթել Բոնթիմանթալի մէջ, Ֆէլմանսոյի վարչութեան կողմէ Գաւառային Ընտրութեանց մէջ տարուած յաղթանակին առթիւ։ Ներկայ էին 250է աւելի ծերակուտական եւ երեսփոխան։ Արտաքին գործոց նախարար Բիշօն այս պատեհութեամբ ի վեր հանեց Ֆրանսայի ներքին խաղաղասէր արամադրութիւնները, և յայտարարեց թէ Ֆրանսա ճակատագրոյ կրնայ պարծիլ իբրև ամէնէն մեծ խաղաղասէր երկիրներէն մին։ Ահա՛ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան վրայ Մ. Բիշոնի ճառին կարևոր հատուածները։— Ֆրանսա մեծ զինակցութիւն մը կնքած է, որ ամրացաւ մտերմական և հաստատուն բարեկամութիւններով։ Այս կերպով Ֆրանսայի ձեռք բերած նոր հեղինակութիւնը մի միայն խաղաղութեան և հաշտարար քաղաքականութեան ի նպաստ պիտի գործածուի։ Ֆրանսա բովանդակ ուժով նեցուկ եղաւ իրաւարարական ատեանների սկզբունքին ի նպաստ, եւ ինք իր կողմէ սակայն վստահ է թէ Ֆրանսայի բոլոր կուսակցութիւնները իբրև մէկ մարդ պիտի օժանդակեն կառավարութեան, երբ երկրին շահերը պաշտպանելու հարկը գայ։ Երբեք պատերազմ ո և է մտածում չէ խառնուած ա՛յն մերձեցումներուն մէջ, որոնք վերջերս տեղի ունեցան, և ա՛յն համաձայնութիւններուն մէջ, որոնք կնքուեցան դրացի կամ հեռաւոր կառավարութիւններու միջև, թէ՛ Եւրոպայի և թէ Ծ. Արեւելքի մէջ, որոնց հետ մեր բարեկամութեան կապերը ամրապնդուցին։ Ուրիշ գաղափար չունինք եթէ ոչ՝ պահպանել խաղաղութիւնը և օժանդակել խաղաղութեան պահպանութեան, առանց վաղանցիկ, վտանգաւոր և անպատակ դոհացումներ փընտուելու, Տէրութեանց համախմբումի նոր կազմութեան մը մէջ։ Երբեք չարա՛մ մտածում չունինք, հեռի ենք ամէն չարակամութենէ, և չունինք ուէ դիտաւորութիւն այս կամ այն Տէրութեան հակառակ վարուելու։ Բարեկամութենց նպատակն է միայն աւելցնել հրաշխաւորութիւնները խաղաղութեան պահպանման, յոյժ անկեղծ փափաքով, առանց թշնամական դիտաւորութիւններու կամ մտահոգութիւններ առթելու։

Մ. ՆԱՀԱՆԴՈՒՑ ՑԱՌԱՋԻԿՍՑ ՆԱԽԱԳԱՀԸ.— «Մեր ազգին մէջ Կառավարիչ Թաֆթէն աւելի հանրային պաշտօնի բարձր կամ նրբացած տիպար չկայ։» Այսպէս խօսեցաւ Թէոտոր Ռուզվելտ ա՛ն մարդուն վրայ՝ որ կ'ենթադրուի թէ մեծ կրօնականութեան ընտրելին պիտի ըլլայ իբրև իր յաջորդը Մ. Նահանդաց Նախագահութեան բարձր պաշտօնին մէջ։ Ամերիկեան ներքին քաղաքականութիւնը ասկէց աւելի շահեկան կացութեան մը մէջ չատ քիչ անգամ գտնուած էր։ Բաղուող Նախագահ մը երբեք ա՛յսքան ժողովրդական չէր եղած։ Եւ իր յաջորդին մասին հետաքրքրութիւնը ա՛ն աստիճան մեծ եղած չէր։ Մ. Թաֆթ ընիկ Սինսինատիի քաղաքէն է, ուր ծնած է 1857 Սեպտ. 15ին։ Հետեւաբար մէկ տարուան և մէկ ամսուան աւելի մեծ է քան իր պետը, որ Միացեալ Նահանգաց Նախագահ եղաւ քառասուն երեք տարին չլրացուցած, և հիմա 51 տարեկան է, երբ կը քաշուի, եթէ քաշուի, 1909 Մարտ 4ին։ Պոսթոն չատ աւելի հանճարեղ մարդ արտադրած է քան ո և է ուրիշ տեղ մը Ամերիկեան ցամաքին վրայ, բայց Ամերիկայի մէջ ամենէն աւելի հաւանականութիւնը ունի՝ ա՛յն մարդը՝ որ քուէարկուներու ահագին բանակ մը ունի իր ետեւը։ Անգլիոյ մէջ Վարչապետ կ'ըլլայ ա՛ն միայն որ կարողութիւն ունի. ո՛ւր որ ալ ծնած ըլլայ, Լոնտոն կամ ամէնէն աւելի անուն գիւղ մը։ Վիրջինիա Նահանգը սովորաբար մայր եղած է ամերիկեան նախագահներուն. հիմա կարգը եկած է Օհայոյի (ուր կը գտնուի Սինսինատի)։ Ամերիկայի տուած է՝ Հարրիսըն, Հէյդ, Կարֆիլտ և Ուիլեամ Մաքինլի։ Լինքըլն և Կրանթ կը սերին Իլլինոյզէն, և Պենճէմին Հարրիսըն կը սերի Ինտիանայէն։ Նիւ Եորք արտադրած է Վանդերպիլտ, Ֆիլմոր, Արթըր, Բիլվէլտ և Ռուզվէլտ Նախագահները։ Օհայո այժ կուտայ Մր. Թաֆթի։

Ծնողական ծագումով նախագահական ընտրելին Նիւ Ինկլէնտցի է։ Իր նախահայրերէն մին, Բոպերթ Թաֆթ, որ Մէսէչուսէց գաղթեց հաստատուեցաւ Մէնտը, երկու հարիւր տարի առաջ։ Մր. Թաֆթի հայրը՝ Ալֆոնսօ Թաֆթ, առաջնակարգ փաստաբան մըն էր Սինսինատիի մէջ, ժամանակ մը Նախագահ Կրանթի պատերազմական նախարարը եղաւ, յետոյ ընդհանուր դատախազ՝ Նախագահ Արթըրի օրով, և ապա դեսպան Վիէննայի և Բեթերսպուրկի։ Իր որդին՝ Ուիլեամ Հոուըրտ 1874ին եկէ Գոլէճը մտաւ և չրջանաւարտ եղաւ 1878ին, 20 տարեկան հասակին մէջ։ Խոշոր մարդ մըն է, բայց ունի ահագին ոյժ, ֆիզիքական և մտաւորական։ Մր. Թաֆթ քոլէճէն մեկնելով դարձաւ Սինսինատի և լրագրի մը դատական քրոնիկագիր եղաւ, օրական չորս շիլին վարձով։ Բայց այս վարձը աւելի բան մը կ'արժէ անշուշտ քան Մր. Բարնէկիի առածը, օրական 10 բէնս, և Բօքֆէլլերի առածը, մէկ շիլին միայն։ Մր. Թաֆթ հետզհետէ շաբաթական 5 անգլ. ոսկի առաւ, զոր «լաւ վարձք մը կը նկատէր երիտասարդ խմբագրի մը համար։» Մր. Բուզվէլթի նման սրամիտ խօսող մըն է. «հանճարեղ նախարարը» կը կոչուի հիմա։ Մր. Թաֆթ չորս նախարարներու սիրելին եղած է. Մր. Արթըր տրոց տեսուչ բրաւ զոյն Օհայոյի մէջ, Պենճէմին Հարրիսըն Միացեալ Նահանգաց ընդհանուր դատախազ անուանեց զայն։ Մր. Մաքինլի Ֆիլիբինս զրկեց զայն։ Տեսակէտով մը իր ասպարէզը Մր. Բուզվէլթի ասպարէզին կը նմանի։ Երբ Նախագահ Մաքինլի Ֆիլիբինս կղզիներուն համար կառավարիչ մը կը փնտռէր, ըսաւ թէ ա՛ն պիսի մարդու մը պէտք ունի, որ յարմար ըլլայ կամ Նախագահութեան և կամ Բարձրագոյն Ատեանին Դատաւորապետի պաշտօնին։ Դատաւոր Տէյ պատասխանեց. «Դատաւոր Թաֆթը», և Մաքինլի իսկոյն հաւանեցաւ։

ՁԱՐՈՒՀԻՒՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ.— Բեթերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ալեքսանտրա Թէոտորովնա կայսրուհիին առողջութեան վրայ արտասահմանի մէջ տարածուած զրոյցները անհիմն են։ Ն. Վեհափառութիւն Բէվալ հասնելուն առաջին օրը անհանգիստ զգաց ինքզինքը, և իր բժիշկը պատուիրեց որ նոյն օրուան ճաշին չմասնակցի։ Իր վերջին տկարութիւնը հետք մը ձգած է միայն, այնպէս որ քալած կամ չատ ոտքի վրայ կեցած ատեն սրունքներուն մէջ ցաւ կը զգայ։ Բայց էնֆլուէնցային մնացորդը եղող այս տկարութիւնը հետզհետէ անհետ կ'ըլլայ և անգլերուսական տօներուն առթիւ Ն. Վեհափառութիւն միմիայն առաջին ճաշին էր որ ներկայ չգտնուեցաւ։ Այս միջոցիս կայսեր հետ պատոյտ կ'ընէ Ֆինսկան Սրքիպելագոսին մէջ, վայելելով ծովուն և երկնքին գեղեցկութիւնները։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ԱՐԹՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Մաքի արթնամտեամբ մը, որ Վիլհէլմ կայսեր նկարագիրն է, Ն. Վեհափառութիւն անցեալ օր խափանեց ծանր արկած մը։ Երբ կայսերական «Ալեքսանտրա» զբօսանաւը Պերլին կը վերադարձնէր Ն. Վեհափառութիւնը և իր հետեւորդները Կրիմատուի նաւարշաւներէն, և Շերբ գետէն վար կ'իջնէր, բազմաթիւ մահակներուն մէջէն անցնելով, մահակ մը, զոր աղջիկ մը կը վարէր և մարդ մըն ալ կը զեկավարէր, փոքնեց կայսերական զբօսանաւին քթին տակէն անցնիլ։ Վտանգը իսկոյն նշմարեց Ն. Կայս. Վեհափառութիւնը, և յանկարծ ինք անձամբ մեքենավարին նշան ըրաւ որ կիսէ նաւը։ Միեւնոյն ատեն Ն. Վեհափառութիւն հրամայեց նաւապետ մը մահակը հրել։ Նաւապետը կայսերական զբօսանաւին կողին վրայէն ծռեցաւ և ոտքովը մէկդի հրեց մահակը, սոսկալի վտանգէ մը աղատելով մարդն ու աղջիկը, որոնք սարսափահար եղած էին։ «Ալեքսանտրա» յետոյ չարունակեց իր ճամբան՝ այս միջադէպին ականատես ծովվերքի վրայ խռնուած բազմութեան հուրրաներուն մէջէն։ Առանց Ն. Վեհափառութեան արթնամտութեան, մահակը պիտի ջախջախուէր և մէջը գտնուողները ծովամոյն պիտի ըլլային։

ԵՐՋԱՆԻԿ ՄԱՀԿԱՆԱՑՈՒ ՄՐ.— Բախտը ժպտեցաւ Մարսիլիացի բեռնակիր երիտասարդի մը, որ վերջերս բոլորովին անգործ մնալով անցեալ շաբթու Թուլօն գացած էր գործ փնտռելու։ Ցաղոդեցաւ, և Սիօթա դարձաւ բարի լուրը տանելու իր նշանած աղջկան և նոյն օրը անոր ու անոր ծնողաց հետ անցընելու, երբ յանկարծ իմացաւ որ բախտը ուրիշ գեղեցիկ անակնկալ մը վերապահած էր իրեն համար։ Ռուպէի վիճակահանութեան տոմսակ մը գնած էր ասկէց առաջ նշանածին բախտին, և դժուարաւ զսպեց ինքզինքը՝ երբ իմացաւ որ 200,000 ֆրանքի մեծ մրցանակը վաստակած էր, (8000 անգլ. ոսկի)։ Անթուտ Տավլի— որովհետեւ ա՛յս է իր անունը—26 տարեկան է, և անդրանիկն է հինգ զաւակներուն, որոնց հայրը հազիւ հազ կրնար երկու ծայրը իրար բերել։

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄՐ.— Պարկի մէջ կնոջ մը դիակին գիւտը Լիոնի մէջ սրտայուզում առաջ բերած է։ Գործը խիստ խորհրդաւոր է։ Երկու գործաւորներ դաշտ գացած ատեն ճամբուն եզերքը խոշոր պարկ մը գտան։ Բացին և տեսան կնոջ մը դիակը, և փութացին մօտակայ ոստիկանական պահականոցը։ Քննութենէն հաստատուեցաւ որ վերջի նշան չկար. միայն թէ խեղճ կնոջ մաղերը տակէն կտրուած էին։ Իր մէկ քանի հագուստներէն մէրկացուած էր, բայց ասոնք ալ պարկին մէջ էին։ Հաստատուեցաւ որ Լիոն բնակող 26 տարեկան կնոջ մը մարմինն էր։ Իսկոյն տեսը խուզարկուեցաւ։ Ամուսինը դեռ անկողնին մէջ կը քնանար, և երբ առաւօտեան լուրը առաւ, գոչեց.—«Կինս մեռա՞ւ։ Կինս սպանուա՞ծ։ Ո՜հ, անարդելի է ասս։» Յետոյ ոստիկանութեան հարցումներուն բացորոշ և ճիշդ պատասխաններ տուաւ։ Յայտարարեց թէ ինք տեղական մէկ գործարանին մէջ կը բանի, և թէ նախորդ օրը կէս օրին տուն դառնալով, և տեսնելով որ կինը մէջտեղ չկայ, փնտռելու ելաւ զայն մինչեւ ուշ ատեն և յետոյ պառկեցաւ։

Բարեկամներ և ծանօթներ կը յայտարարեն թէ երկուքը չատ սիրով էին իրարու հետ, և ամուսինն ալ իրօք դատական պաշտօնեաներուն կ'օգնէ անոնց բոլոր խուզարկութեանց միջոցին։ Կինը նոյն օրը առաւօտուն չտեսնուելն տուն դարձած էր, ուր գացած էր օրուան պէտքերը գնելու, բայց անկեղ ի վեր այլ ևս չէ տեսնուեր։

ԲԱՐՆԷԿԻԻ ՄԷԿ ՆՈՒԻՐԸ ԷՏՈՒՐՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԵՒ ՖԱՄԻԼԻՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ.—Մր. Բարնէկիի կողմէ Բիթսպուրկի (Ամերիկա) Մուսէմոն Տնօրէն Տր. Հօլմոտ անցեալ օր Հանրապետական Նախագահ Մ. Ֆալիէռի ներկայացուց Մր. Բարնէկիի կողմէ անդրջրհեղեղեան տարօրինակ անասունի մը կմախքը, որուն ճիշտ նմանը մեծահարուստ Ամերիկացին ասկէց առաջ նուիրած էր Էստուարտ Թագաւորին։ «Հրէշ»ը, որ Բարիզի Կենդանաբանական Պարտէզին Բնական Պատմութեան Մուսէոնը փոխադրուեցաւ, ա՛ն քան խաչոր է որ հարկ եղած է պաչը գալարել մարմնին չուրջ, որպէս զի կարելի ըլլայ իրեն տրամադրելի եղած մեծ սենեակին մէջ ամփոփել զայն։ Ահագին մարմին, չատ պզտիկ գլուխ այս «հրէշ»ին յատկանիշերն են, չատ կանոնէն անդայտ եղած է երկրիս երեսէն, ինչ որ յայտնի կ'երևայ իր ուղեղին և մարմնին անհամեմատութենէն։ Տր. Հօլմոտ իր բանախօսութեան մէջ մեծ պատիւ հատկացուց Մ. Ֆալիէռի ներկայացուցիչը։ Լինքըլնէն ի վեր Միացեալ Նահանգաց բոլոր Նախագահները կը ճանչնայ, և ներկայացուցած է չատ մը վեհապետներու, բայց ցարդ ոչ Ֆրանսայի Նախագահի մը։ Շնորհակալութիւն յայտնեց Մ. Ֆալիէռի Մր. Բարնէկիի կողմէ, որ անձամբ ներկայ չկարենալ ըլլալուն կը ցաւի։ Տր. Հօլմոտ ըսաւ թէ Բարիզի Մուսէոնին մէջ տեսաւ Միացեալ Նահանգաց հին Նախագահներէն մէկուն՝ Ճէֆէրսընի կողմէ նուիրուած նախաջրհեղեղեան ոսկոր մը։ Ցոյս յայտնեց թէ Ֆրանսայի և Միացեալ Նահանգաց միջև դարէ մը ի վեր տիրող բարեկամական յարաբերութիւնները մշտատև պիտի ըլլան, և իր մասին վստահ է թէ գիտական հաղորդակցութիւնը թնդանօթէն և զրահաւորէն աւելի լաւ գրաւական մըն է տիեզերական խաղաղութեան համար։ Մ. Ֆալիէռ շնորհակալ եղաւ Տր. Հօլմոտի, որմէ խնդրեց իր բարևները հաղորդել Մր. Բարնէկիի, և անձամբ տոթորոն վերարուելն վրայ գնդասեղով խրեց Պատուոյ Լեգէոնի Սպայութեան կարգին վարդանիշը։

Այս անդրջրհեղեղեան կմախքը, որուն անուն դրուած է տիբլոսոֆուս, 80 ոտքէ աւելի երկայն է և քսան թոնոյէն աւելի կը հշռէ։ Ակայ չունի բնաւ, և յայտնի է թէ իր գոյութեան օրերուն կախուած տունկեր և խոտեր կուտէր։ Հաշիւ եղած է որ օրը երեք քառորդ թոնս խոտ կ'ուտէր, և այս կերպով կ'երևայ թէ ուտելէն տարբեր բան մը չէր ըներ այս կենդանին։

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏ ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱՄԱՐ ՑԱՂԹՈՒԹԻՒՆ.—Ակադեմական փայլուն յաջողութիւն մը տարաւ Օր. Ամպէր Ռիվզ, Նոր Զելանտացի, Բարոյական Գիտութեանց քննութեան մէջ առաջին հանդիսանալով։ Օր. Ռիվզ ծնած է 1887ին և Անգլիա գալով ժամանակ մը անցուց Բէնսինկթընի Բարձրագոյն Նախակրթարանին մէջ։ Երեք տարի առաջ մտաւ Նիւնհըմ Քոլէճ, և տարիէ մը ի վեր կը հետեւէր Բարոյական Գիտութեանց մասնաճիւղին, որուն մէջ բոլոր արու ուսանողներուն վրայ յաղթական տարաւ, առաջինը ըլլալով ինք և ուրիշ կին մը, Օր. Սմիթ։ Օր. Ամպէր իր ակադեմական յաջողութենէն զատ առաջնակարգ լողացող մըն է նաև։

ԱՐՁԱԳԱՆԴ ՄԸ ՊԱՆԹԷՈՆԷՆ.— Ֆրանսական թերթի մը թղթակիցը կը գրէ սա՝ պարագան թէ Զոլա իր գրական տեսիլն ըրաւ Քառթիէ Լաթէն (Բարիզի ուսանողներուն համարաւատ թաղը) հրատարակուած «Աշխատութիւն» անուն թերթի մը սիւնակներուն մէջ, որուն խմբագրական էր այժմեան վարչապետ Մ. Բլէմանսօ, ա՛ն ատեն բժշկական ուսանող։ Թերթին վարիչն էր Ժէռման Բաա, և աշխատակիցներուն մէջ կար Ժիլ Մէլին։ Այս թերթէն ինը թիւ միայն հրատարակուեցաւ, և վերջինը, 1862 Մարտ 2 թուականի, հետեւեալ ազդը հրատարակեց իր ընթերցողներուն, «Մեր խմբագիրներէն երկուքը, Մ. Մ. Բաուէ, Բլէմանսօ և Թօլ Բշ. ձերբակալուեցան, հետեւաբար այլ ևս չենք կրնար հրատարակել։» Որո՞ւն մի՞քէն կ'անցնէր թէ Հաչէթի գրասան մէջ ամիսը չորս անգ. ոսկի առնող գրագիր մը պետական չքեղ թափօրով պիտի առաջնորդուէր ա՛յն գերեզմանը, զոր Ֆրասա կուտայ իր պանծալի զաւակներուն, և այդ օրն ալ ներկայ պիտի ըլլար Բլէմանսօ իբրև Ֆրանսայի վարչապետ։

ՔՐՈՆԻԿ

ՄՈՒՇԻ նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Տ. Անանիա Ծ. վրդ. Հազարապետեան իր անձնական տպարութիւնը մէջ բերելով հրաժարական տուած է։

ԴԱՏԱՍՏ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ իր չաբաթական նիստը կազմեց Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Տ. Գնել Ծ. վրդ. Գալէմքեարեանի և զբաղեցաւ բազմաթիւ ամուսնական խնդիրներով։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հոգաբարձութիւնը իր առջի օրուան նիստին մէջ մառանապետ ընտրեց Պ. Աւետիս Զրուանդեանը, նախորդ մառանապետը հրաժարած ըլլալով։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր չաբաթական նիստը կազմեց երէկ Ս. Պատրիարքին բնակարանին մէջ, Ն. Սրբազնութեան նախագահութեամբ և թաղ. վարժարաններու կազմական նոր կանոնագիրին ուսումնասիրութիւնը շարունակելով աւարտեց։

ՀԱՆՐՈՒՅԵԱԼ. Նշան էֆ. Գալաղեանի համար գրած էինք երէկ թէ կասկ մը ունի կրթական գործին համար։ Կը հաւատան թէ Թեսալիոյ մէջ ունեցած 6000 ոսկի արժողութեամբ ագարակը ամրողջութեամբ յատկացուցած է աղքատիկ աղջոց կրթութեան, պայմանով որ այդ դումարին հասոյթովը ամէն տարի քանի մը ուշիմ և բարոյական տէր աղա մանագիտութիւն մը սորվին եւրոպական վարժարաններու և կամ պետական համալսարաններու մէջ։ Այս ագարակին հիմակուան հասոյթն է տարեկան 300 ոսկի։ Հանգուցեալը կոտակատար կարգած է Ցարտիւն Զէքի, Բարթող Թէլեան և Յովսէփ Դաղդեան էֆ.ները, որոնց պիտի նախագահէ օրուան Պատրիարքը։ Կտակը վաւերացուած է Հեղէն կառավարութենէն։ Կտակին տրամադրութեան մէջ սահմանուած է նաեւ որ տարեկան 50 ոսկի եւս յատկացուի յոյն կրթական հաստատութեան մը կարօտ ուսանողներուն։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ամփիթատրոնին մէջ երէկ տեղի ունեցան ընթացաւարտ կարգին օսմանլերէնի, աբարերէնի և պարսկերէնի բերանացի քննութիւնները որոնք լաւ ազդեցութիւն մը գործեցին ներկաներուն վրայ։ Ներկայ էին կրթական նախարարութեան կողմէ աշ-խալամ վարժարաններու քննիչ Նազըմ պէյ, ինչպէս նաեւ Պատրիարքարանի թուրքերէնի դիւանագիտ Կարապետ էֆ. Թաշճեան, օսմաներէնի ուսուցիչներ, խնամակալութեան անդամներ եւայլն։ Աշակերտները խիստ յաջող կերպով պատասխանեցին իրենց ուղղուած հարցումներուն։ Նազըմ պէյ իր մասնաւոր գոհունակութիւնը յայտնեց դասախօս ծանօթ պարսկագէտ և արաբագէտ Մուսէֆան էֆ. Կուրքիկեանի, չրջանաւարտներուն արարերէն և պարսկերէն լեզուներու մէջ ցոյց տուած յաջողութեան համար։ Շրջանաւարտները աւարտական գրութիւններ պատրաստած էին որ ներկաներուն տրամադրութեան տակ դրուեցան։ Ահա այդ գրութիւններուն ցանկը.— Տպագրութիւն՝ Յովհ. Տէօքմէճեան, Լեզու՝ Եղիշէ Բաշունի, Գիրեր՝ Պօղոս Դէորգեան, Քաղաքակրթութիւն՝ Վահրամ Ցակոբեան, Նկարագիր՝ Երուանդ Զէքի, Վաճառականութիւնը քաղաքակրթութեան առջեւ՝ Դէորգ Դէորգեան, Արհեստ՝ Ներսէս Փափազեան, Գրականութիւն՝ Հմայեակ Մատթէոսեան, Դաստիարակութիւն՝ Հայկ Մէհրճեան, Կեանքին նպատակ՝ Արշաւիր Դալլեան, Մանուկը՝ Պօղոս Դանիթարեան, Ցարատուութիւն՝ Արմենակ Դրդճեան, Վաճառականութիւն՝ Միւռոն Ալթունեան, Ուղղամտութիւն՝ Արշաւիր Համբարձումեան։

*** Երկուշաբթի օր կը կատարուին Ֆրանսերէնի և Ֆրանս. մատենագրական պատմութեան քննութիւնները։

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Դպրաց դասը վաղը Ս. Պատարագը եռաձայն պիտի երգէ։ Արարողութեանց աւարտումէն վերջ նոր դպրապետի ընտրութեան պիտի ձեռնարկէ։

Ս. ԵՂԻԱՅԻ տօնին առթիւ վաղը Էյուպի եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի ըստ սովորութեան և յետոյ մատաղ օրհնուելով կը բաժնուի ուխտաւորներուն։

ԲԵՐԱՅԻ Համազգեաց օրիորդաց Վարժարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը երէկ ժամը 7ին տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Դէորգ Դերասպայծառ. Թէրզիպաշեանի։ Ներկայ էին նաև Յուսիկ Միհրապեան, Եսայի Տայեցի, Ալիքսան Սիրունեան եւ Յակոբ Մազարեան վարչապետներ։ Վարժարանին հոգաբարձութեան անդամներէն Վահ. Արմենակ Սաղըզ և Էտկար Թէրզեան էֆէնտիները ներկայ էին։ Հանդէսը բացուեցաւ Համիտիէ Մառշով որ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ։ Ա. Սալբրեան, Զ. Թիւրպէնտեան, Մ. Իսպիրեան, Մ. Փափազեան, Ա. Աբրահամեան օրիորդներուն կողմէ Տակերէն, Հայերէն, Գաղղիերէն և Անգլերէն ճառեր կարդացուեցան և նոյն միջոցին Ն. Պապեան, Գ. Կամսարեան, Մ. Գալպէնեան, Ս. Արեւեան, Ա. Մաղբրմեան, Ելիզա Աւագեան, Մ. Կէտիկեան և Զ. Արեւեան օրիորդներուն կողմէ Որբ Երգչուհին յուզիչ թատերախաղը ներկայացուեցաւ, որ հաճոյքով ունկնդրուեցաւ ներկաներուն կողմէ, ինչպէս նաև օրիշ ներկայացումներ։ Եւ քը կատարուեցաւ մրցանակաբաշխութիւնը։ Առաջին հանդիսացան Օր. Մ. Փափազեան, Ն. Արեւեան, Մ. Իսպիրեան, Ա. Աչճեան, Ց. Կամսարեան։ Դպրոցին Տնօրէնին՝ Տիկ. Աղաւնի Զագրեան, ներքին հսկող Օր. Ռէժին Պուրսալեան եւ Օր. Թումանեան արդիւնաւոր աշխատութիւններ մատուցած էին դպրոցին, և այս առթիւ ներկայ հանդիսականներուն ու ծնողներուն շնորհակալութեան արժանացան։

ՀԱՑ—ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԻՆ.—Գարտիզակի Բարձր. Վարժարանի Ամավերջի Հանդէսները տեղի պիտի ունենան Յունիս 7/20և 10|23ին։ Դաշտային Մարզանքներու Մրցումները պիտի կատարուին Յունիս 1ին։

ԱՌՅՈՒՆՔ ԽՄՈՂ ԿԻՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ժ

ՍԽԱԼ ՀԵՏՔ

Ծեր զինուորը և Միշլին նրանցքին մէջ Շապրելոյի կը սպասէին։ Շապրելոյ անմոռց հետ դատարանէն դուրս եկաւ։ Քալած ատենին խեղճ դերասանուհին եղերական մահին վրայ կը խոսէին։ Մալաքոֆի բացարձակապէս կասդած էր։ Պարկեշտ մարդը արդարև այնքան գորով ունէր Միշլինի համար և ինչ որ անոր հետ կապ ունէր մեծ հետաքրքրութիւն կ'ազդէր իրեն։ Կը ցաւէր այն դերասանուհիին վրայ որ այնքան սէր ցուցուցած էր իր Միշլինին համար... և կը փափաքէր ոստիկանութեան մէջ ըլլալ խուզարկութեանց օգնելու համար.

—Վստահ եղէք, Մալաքոֆ հայրիկ, ըսաւ Շապրելոյ ոճրագործը պիտի ձերբակալենք։ Բայց նախ ըսէք ինծի թէ ո՞ւր կրնաք դտնել Պ. Ֆուժըրէն մէկ քանի բաներ պիտի հարցնեմ իրեն։

—Կէս օրին քառորդ մը կայ պատասխանեց Մալաքոֆի ժամացոյցը նայելով. հիմա ոճիրը իմացած է և անպատճառ քրոջս քովն է հիմա։ Եթէ կ'ուզէք նախ մէյ մը հոն երթանք։

Մէկ քանի վայրկեան ետք Մալաքոֆի քրոջ տան առջև հասան։ Ռօզ Լրպրէօն անհամբերութեամբ Միշլինի վերադարձին կ'սպասէր, բայց Շապրելոյ անոր հարցում ընելու ժամանակ չձգեց և անմիջապէս հարցուց թէ Արման Ֆուժըրէն տեսած էր։ Աբուհատագէտը չէր եկած։

—Ո՞ւր կը բնակի, հարցուց Շապրելոյ Միշլինի ուղղելով խօսքը.

—Մօնմարթր, Ապպէս փողոց, 56 թիւ, պատասխանեց ծաղկատի աղջիկը։

—Այնոր տունը կ'երթամ հիմա. ցտեսութիւն Մալաքոֆ հայրիկ, եթէ ասնկի նանկ բան մը իմանաք, լուր տուէք ինծի։

—Կը խոստանամ։

Շապրելոյ Ռօզ Լրպրէօնը և Միշլինը բարեւելէ ետք մեկնեցաւ։ Այն ատեն Մալաքոֆ և Միշլին սկսան Ռօզ Լրպրէօնի հետաքրքրութիւնը գոհացնել։ Իրենց պատմութիւնը հաղիւ աւարտած էր երբ Արման եկաւ բոլորովին իրար անցած։

—Դիտէ՞ք ինչ պատահեցաւ։

—Այո՛, պատասխանեց Արման՝ Միշլինը համբուրելէ ետք. սոր համար աճապարեցի եկայ։

—Մենք հիմա հարցաքննիչ դատաւորին տունէն կուգանք կոր։

—Իրա՞ւ։

—Եւ գործին քննութեամբ զբաղող ոստիկան մը, Պ. Լապրելոյ քառորդ մը առաջ ասկէ դուրս եկաւ տունը երթալու համար...կը կարծէ թէ պիտի կըրնաս իրեն օգտակար տեղեկութիւններ տալ։ Պէտք է երթաս տեսնես զինքը։

—Այո, հիմա պիտի երթամ... ո՞ւր գտնամ զինք։

—Անպատճառ կէս օրէն ետք դատարանը պիտի ըլլայ. հարցաքննիչ դատաւոր Պ. տը Սէնօզանի գրասենեակը պիտի երթամ, չեմ մոռնար։

Շապրելոյ կառք մը նստելով Ապպէս փողոց գացած էր։ Հոն դռնապանը ըսաւ որ երիտասարդ նկարիչը առտու կանուխ դուրս եկած էր դրուագնէն առանց իր ո՞ւր երթալուն մասին տեղեկութիւն մը տալու։ Վարպետ դատիկանը կառապանին հրամայեց որ մօտակայ ճաշարան մը տանի զինք, ուր թէաթրը տը Լավինիրի պաշտօնեաները ցերեկուան ճաշ կ'ընէին։

Ճամբան Արման Ֆուժըրէի բացակայութեան վրայ մտածելով չատ զարմանալի կը գտնէր տղան տունը չգըտնուիլը։

Ճաշարանին մէջ ալ չգտաւ Արմանը։ Երկար չսպասեց հոն և դատարան գընաց Պ. Սէնօզանը հոն տեսնելու համար, և պահանջեց որ ոչ թէ ձերբակալման հրամանագիր մը այլ դատարան ներկայանալու հրաւիրագիր մը ուղղուի Արման Ֆուժըրէի։

Ոստիկան մը զրկեց այդ թուղթը Ապէս փողոց տանելու համար և պատուիրեց անոր որ հոկէ Արմանի վրայ, անոր մէկ շարժումը աչքէ չվրիպեցնէ, և եթէ Արման Ֆուժըրէ մերժէ անմիջապէս գալ կամ առարկութիւններ ընէ, անմիջապէս դատարան բերէ զայն։

Շապրելոյ Արչիվ փողոցի բնակարանը դարձաւ ուր կը յուսար որ Միշլին պիտի գիտնար Արմանի ա՛ր գացած ըլլալը. դեռատի աղջիկը գայն տեսնալով ըսաւ.

—Պ. Ֆուժըրէն չգտաք, այնպէս չէ՞։

—Այո, պատասխանեց ոստիկանը, տունը գացի, ըսին որ առտուն կանուխ մեկնած էր։

—Անտարակոյս ձեր իմ տունը եղած ատեն եկաւ։

—Հո՞ս։

—Այո, հոս եկաւ, ձեր մեկնելէն հաղիւ. կէս ժամ ետք, աւելցուց Մալաքոֆի քոյրը։

—Վա՛յ սոսկալի, բաղդ չունիմ ես ղեր... բայց չատ կ'ուզէի տեսնել զինքը, ո՞ւր կրնամ գտնել հիմա։

—Տունը ըլլալու է հիմա և ձեզի կը սպասէ անշուշտ, պատասխանեց Միշլին, որովհետեւ մեծ վաճառական մը համար կարեւոր յանձնարարութիւններ առած է... անոր համար առտուն այնքան կանուխ տունէն դուրս եկաւ։

Շապրելոյ այս բացատրութեան առջեւ զգաց որ Արմանի վրայ չէր կրնար կասկածիլ։

—Ձեզմէն իմացեր է Տիկա Լոյզի սպանութիւնը և անմիջապէս հոս եկեր է մեզի լուր տալու համար։

(Շարունակելի)

ԵՐԷԱԲԵՐԱԿԱՆ

Տէր,

Պատիւ ունինք ծանուցանել թէ 1 Յունուար 1908 հաստատեալ

Ա. ԳԱՆԹԱՐԵԱՆ ԵՒ Ա. ԷՊՄԷՊՃԵԱՆ

յանձնակատարական տունը 1/14 Յունիս 1908էն սկսեալ լուծուած է։

Ընդունեցէք, Տէր, մեր խորին յարգանքները։

ՄԵՆԴՐԱՆԻԿ Կ. ԳԱՆԹԱՐԵԱՆ
ՍԻՄՈՆ Յ. ԷՊՄԷՊՃԵԱՆ

ուին Շբ. օր։ Վեր. Ց. Ա. ՃԷՖիկեան կկը. օր պիտի խօսի Շրջանաւարտ կարգին քարոզը։ Բ. օր տեղի պիտի ունենայ արտասանական մրցումի Հանդէսը։ Շրջանաւարտ Կարգի հանդէսը պիտի կատարուի Գ. օր։ Ընթացաւարտնելն են. Տեարք. Երուանդ Նալպանեան՝ Պարտիզակցի, Հմայեակ Ղազարոսեան՝ Պարտիզակցի, Մի.քայէլ Մարթիքեան՝ Պլիէֆիկցի, Մկրտիչ Տէր Յակոբեան՝ Պարտիզակցի, Սամուէլ Մարթիկեան՝ Պլիէֆիկցի, Սարգիս Սէֆէրեան՝ Պարտիզակցի, Վահէ Գ. Շահպազեան՝ Պոլսեցի, Վահրամ Տէր Մկրտիչեան՝ Պարտիզակցի։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԱՄՍԵԱՅ ԲԱՑԱՌԻԿԸ.— «Ծաղիկ» մանկաց հանդէսը իր շաբաթական թիւերէն զատ ձեռնարկած է նաեւ ամսական բացառիկ ճոխ թիւեր հրապարակ հանել, խիստ շահեկան և նորօրինակ բովանդակութեամբ ու հետաքրքրաշարժ պատկերներով։ Այս ամսեայ թիւերուն առաջինը՝ Յունիսի պրակը լոյս տեսաւ։ Կը պարունակէ հմտաչարտիկ ծանօթութեանց ստուար մաս մը, կրթիչ, հետաքրքրաշարժ և գեղեցիկ պատկերներով ճոխացած։ Իր տեսակին մէջ առաջինն է այս կարգի օգտակար և շահեկան ծրագրով հրատարակութիւն մը, ուր ամէն մարդ և ամէն դասակարգ իրեն համար բան մը պիտի գտնէ անպատճառ։ Գինն է 3 ղրուշ թէ՛ Պոլսոյ և թէ Դաւառներու համար։ Վեցամսեայ բաժանորդագրութիւն կ'ընդունուի 15 ղրուշի, Հացէ՝ Ղալաթիա, Բալըքլուն խան, Սագալեան Տպարան։

ԱԶԴ.—Յառաջիկայ Յունիս 9 Բ. աւուր Ս. Հռիփսիմեանց տօնին առթիւ Թաղիս՝ Պէյօղլուքէրէի Ս. Հռիփսիմեանց եկեղեցւոյ օծման և անուանակոչութեան տարեդարձն ըլլալով, Պատ. Փոխանորդ Գեր. Տ. Գաբրիէլ եպս. ՃէվԼիրճեան Սրբազան յատկապէս հրաւիրուած է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանելու թագիս Ս. Եկեղեցւոյն մէջ վաղը կիւրակէ առաւօտ, և հոգեւորապէս մխիթարել բարեպաշտ ժողովուրդը՝ բանին կենաց քարոզութեամբ։

Յաւարտ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի և կեղեցւոյ հիմնադիր բարերարաց՝ Գաբրիէլեան Գէորգ և Կարապետ պէյերու հոգւոց համար։ Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ի ժամ 11 ու կէս, և Ս. Պատարագի ի ժամ 2։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Հ. Թեկիրեան Գառնակերեան

ԱԶԴ.—Այս կիրակի (Յունիս 8) Էյոպի Ս. Եղիա եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Գեր. Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ. հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել։ Այս առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադրաց և աշխատաւորաց համար և աւանդական մատաղն օրհնուելով պիտի բաշխուի։ Յաջորդ Բշ. թաղիս ծերունազարդ Տ. Գրիգոր քհ. Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ մուչտակագործ Հայ արհեստաւորաց ննջեցեալց հոգւոյն համար։ Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 11, Ս. Պատարագի 2,

Ատենադպիր Ատենապետ
Ազարիկ Գալֆեան Գ. Հակեան
Էյուպ

ԾԱՆ.— Ուխտաւորաց դիւրութեան համար Ոսկեղիւրի չոգենաւերն նոյն օրերը պիտի հանդիպին Տէրթէրասրի նաւամատոյցը, ուրկէ ուխտաւորները կրնան դիւրութեամբ Նշանեի ճամբով գալ Ս. Եկեղեցի։

ԱԶԴ.— Ս. Երուսաղէմայ վագիէն Սկիւտար, Եէնի Մահալլէ Թաղ, Մէզարլըքը գարշուսի փողոց թիւ 25 գեւտիը որ 180 կանգուն է, մահլիւլ եղած ըլլալով ամուրդի դրուած է թուականէս 31 օր պայմանաժամաւ։

3—3 (կնիք)

27 Մայիս 1908

ՀԱՄԵՍՏ չաբաթականով ո՛ և է գործ մը կը փնտռէ երիտասարդ մը, որ գիտէ թուրքերէն, հայերէն, ֆրանսերէն և տոմարակալութիւն։ Զորս տարի ծառայած է մանիֆեսթուրայի վաճառատան մը մէջ։ Դիմել խմբագրատունս։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Պատուական թերթիդ 2135 թուոյն մէջ կարդացի «Կարապետեան աղջկանց երկրորդական վարժարանի» մը բացումը՝ որուն տեսչութիւնը ինձ պիտի յանձնուի, կ'ըսէք։ Ներեցէք ինձ ըսել թէ այդ լուրը հիմնովին սխալ է։ որովհետեւ այդ պաշտօնը ստանձնելու ո՛չ միայն հաւանութիւն չեմ տուած այլ և հետամուտ իսկ եղած չեմ։

ՍԱԹԵՆԻԿ Ս. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆ

"ԼՈՅՍ" - "ԼՈՅՍ" - "ԼՈՅՍ"

ԼՈՅՍի 24բդ թիւը այս առտու հրապարակ ելաւ հեռուէւայ ճոխ ու շահեկան բովանդակութեամբ։—

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

1. ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՄԻՆԱՍ ԷՖ.՝ գրաքննիչ Հայ թերթերու, և իր քոյրը՝ ՏԻԿԻՆ ԷՐԱՄ ՊԷՑ.
2. ԷՄԻԼ ԶՕԼԱ.
3. «ՎԵՆԵՏԻԿԵԱՆ ՀԱՐՄՆԻԲ». արտագրութիւն Սահակ Ակայեանի.
4. 5. 6. 7. 8. 9. Անգլիական գրականութենէն թարգմանուած վիպակ մը պատկերներով.
10. «ՊԱՌԱՒԸ», նկար Վալերիի.
11. ՀԱՅՐ ՍԱԲԱՅԻ ՎԱՆԵԲԸ.
12. ԹԿԱՏԻՆՅԻՆ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. ՍԹՈՒԱՐԹ ՄԷՐԻԼ. Էմիլ Զօլա՝
2. Ց. ԱԼՓԻԱՐ.—Մարգրիսէ մանեակ.
3. ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ.— Սա անճարակը...
4. ՀԻՆ ՍԻՐԵՐԳՆԵՐ. Տաղ քարոզ.
5. ՅՈՎՍ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ.—Վերջապէս (Վիպակ Հարրի Հաուի).
6. ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ.—Հայր Սաբայ (Երուսաղէմի վիշտակ).
7. ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ.—Մինաս էֆէնտի.
8. ԽՄԲ.—Թկատինցիին մահը.

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿԵԱՅ ՀԱՅՈՑ

Բերա, 2)15 Յունիս 1908

Պատիւ ունիմ ծանուցանել ձեզ զընտրութիւն Գեր. Լեւոն Ծ. Վ.ի Քիւզեճեան՝ Արքեպիսկոպոս Սեբաստիոյ-Եւդոկիոյ. և հրաւիրել զՁեզ կոչման արարողութեան, որ տեղի պիտի ունենայ յերեկոյի Շաբաթու, 7/20 Յունիս, ի ժամ 5½ (Ը. Ե.), ի Պատրիարքական Աթոռանիստ Եկեղեցւոյ Ս. Աստուածածնի, ի Բերա, և Նորին Եպիսկոպոսական Օծման հանդիսին, զոր պիտի կատարէ իմն Եկեղեցւոյ, Ամենապատիւ և Գերերջանիկ Հոգեւոր Տէրն մեր ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԲ. ՍԱՊՊԱՂԵԱՆ, Կաթողիկոս-Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ, յաւուր Կիւրակէի, 8/21 Յունիս, ի Տօնի Ամենասուրբ Երրորդութեան, առաւօտեան ժամը 8ին (Ը. Ե.)։

Յաւարտ արարողութեան, ջերմագին աղօթքներ և բարեմաղթութիւններ պիտի կատարուին մեր ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ Կենաց համար։

Նոր օծեալ Արքիպատիւ Բէյէֆեան Արքեպիսկոպոսն՝ շնորհաւորութիւնները պիտի ընդունի Կաթողիկոսարանի սրահին մէջ։

ՈԱՀԱԿ Ծ. Վ. ՀԻԶՄԷՃԵԱՆ
Կաթողիկոսական-Պատրիարքական
ԱՏԵՆԱԳՐԻՐ

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին մէջ ժամը 2.20ին, Բրօֆ. Յ. Հ. Ճէճիկեան։

Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 3ին Տր. Ճ. Բ. Կրին։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ (Լանկայի Եկեղեցիի պաշտամունք) ժամը 2.30ին Պատ. Կ. Բէրբերեան։

Պայպլ Հաուսի մատուռին մէջ ժամը 2.30ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 7ին Վեր. Ս. Ց. Զորիկեան։

Երիտ. Բրիտա. Ընկերակցութեան Աղօթաժողով.—

Գուլաբարի Բէսթին մէջ ժամը 7.30ին.

Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 7ին, Նիւթ. Առաք. Ի Գ. 20։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿ
(Յունիս 6 Ուրբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Առաջին ճերմակ	օխան	53—
Երկրորդ »	»	52—
Խառն	»	50 —
Զաւտարլը	»	48 - 49
Կարմիր առաջին	»	55—56
Կարմիր միջին	»	54—
Կարմիր խառն	»	53 —

Այսօր =վակոն Անատոլուի ցորեն ժամանեց

ԱԼԻՒՐ ՂՐՇ.

Տեղական գրբա Ա.	պարկ	102—
» » Բ.		100—

ՔԵՐՔ

Օխան 21½—22 փարա

ԳԱՐԻ

Գանուբ	քիլէն	16—17
Բումիլի և Մերսին	»	15—15¾

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ

Շրջականերու համար հոս չոգենաւ յանձնելի	40
եղական սպառման համար	41—

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

19 Յունիս 1908

Ֆրանսական 3	94.60
Օսմանեան Միացեալ բաց.	96.55
» » գոց.	96.55
Երկաթուղի	180.—
Պանք Օթթոման	724.—
Պալիս Բարա Այարն	465.—
Թրանսվալ	58.25
Բիօ Թինթօ	166!.—

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճուսմա կիւնիւ Սէլամլըգ ըէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չերիֆինսէ իֆրա պույրուլմուշ ապը։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարար Թէվֆիկ փաշա անհանգիստ ըլլալով մէկ երկու օրէ ի վեր կը բացակայի իր պաշտօնատեղիէն։

ՄԱՏՐԻՏԻ օսմ. դեսպան Ապտիւլհաք Համիտ պէյ, որ արձակուրդով Պոլիս կը գտնուի, մէկ քանի օրէն իր նոր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ԱՐՇԻՊԵՂԱԳՈՍԻ կղզիներու նահանգին տուրքերու Տնօրէն անուանուեցաւ Երուսաղէմի գաւառին տուրքերու Տնօրէն Հիւանի էֆ., որուն յաջողեց Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին տուրքերու Տնօրէն Շաքիր էֆ.։

ԴՈՆԻԱՅԻ գաշտին առուման համար հարկ եղած աշխատութիւնները կատարելու պաշտօն ունեցող Մ. Վանտորը, Վիէնայէն Պոլիս ժամանեց։

ՄԱԾՈՒՆՆԵՐԸ.— Բարիզի բանթէօնեան հաստատութեան հռչակաւոր տնօրէն Տօքթ. Մէշնիքօֆի այն յայտարարութենէն ի վեր թէ մածունը ամէնէն առողջապահիկ և օգտակար սնունդն է որ երկարակեցութեան ալ կը նպաստէ, մածունը մեծ ուշադրութիւն գրաւեց։ Բայց բնական է թէ անխարդախ մածունն է կարեւորը։ Զեռնհաս պաշտօնարանը հրամայեց որ մածունի պատրաստութեան աշխատանոցները քննութեան տակ ըլլան միշտ, որպէս զի այդ մնունդը լաւ և առողջապահիկ պայմաններու մէջ պատրաստուի։

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ.— Վաճառական Խաթապի զաւէ Մէհմէտ Ալի և փաստաբան Ահմէտ Սաքը էֆ.ները արտօնութիւն խնդրած էին Պրուսայի Էրթուղրուլ գաւառին մէջ գտնուող կէօլ-Բաղտրի ճահիճը չորցնելու և կազմուած գետինը ծախելու, պայմանաւ որ գոյանալիք գումարին 100ին մէկու կէսը՝ Հիմավարկեալներին և 100ին 1ուկէսը Պրուսայի Համիտիէ արհեստից վարժարանին տան։ Պետական և Նախարարաց Խորհուրդներուն որոշումով որ վաւերացուած է կայս. Իրատէով, այդ արտօնութիւնը տրուեցաւ։

ՅՈՆ ՏԷՐ ԿՈԼՅ ՓԱՇԱ ու տիկինը, առջի առտու, Հայտար Փաշայէն մասնաւոր կառամուրճով Հէրէքէ ուղեւորեցաւ՝ և Կայս. գործարանը այցելելով վերադարձաւ իրիկունը։

ԵԱՖՅԱՅԻ ֆրանսական դեր-հիւպատոս Մ. Վէյնի ուրիշ տեղ փոխադրուած ըլլալով, անոր յաջորդեց Մ. Բոլոմպ, որուն պաշտօնը վաւերացուեցաւ Բ. Դրան կողմէ։

ՌՈՏՈՍԹՈՑԻՆ կը գրեն Սրամպուլի Յունիս 4 թիւով.— Այսօր անձրեւ սկսաւ գալ և փրկեց բերքերը տաղնապալից վիճակէ։ Երաշտութիւնը սկսած էր մտահոգութիւն պատճառել։ Գարիի և ցորենի դաշտերը բարձր են ամէն տեսակէտով։ Մեծայոյս ըլլալի է որ սերմնցուի պակասութեան համար, անցած տարուան նոյն շրջանին մէջ ցանուած մասին կէսին չափ տեղ միայն ցանուած է։ Շերամաբուծութիւնը տակաւ կը զարգանայ հոս, բայց թթենիի տերեւը կը պակսի և անոր համար շատ մը շերամներ թափուեցան։ Թուքի տերեւին օխան մինչև 60 փարայի բարձրացաւ։ Ասիկա ճշմարիտ վնաս մը եղաւ հոս տեղի չերամաբոյծ ժողովուրդին համար, որ տարին 10—15,000 ոսկիի գործ կ'ընէ,

ՕՍՄ. ՍՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ իր բաժնետէրերուն թէ, 1908 Յունիս 5 սովորական ընդհ. ժողովին որոշման համաձայն, առաջիկայ Յուլիս 1էն սկսեալ իրենց պիտի վճարուի խրաքանչիւր արժեթղթի համար 29 ղրուշ ոսկի դրամ, այսինքն 27½ը իբր տոկոս և 1½ը իբր շահաբաժին, թիւ 10 կուպոնին փոխարէն։ Հինգերորդի բաժին ունեցողներուն ալ կը ծանուցուի թէ իրենց համար 18.90 ղրուշ ոսկեղրամ պիտի վճարուի նոյն թուականէն ըսկսեալ թիւ 2 կուպոնին փոխարէն։ Վճարումները պիտի կատարէ, Ղալաթիա, Օսմ. Պանքան։ 3-3

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՅԷ ԹԷՎՖԻՔ ՓԱՇԱ ԱՆՀԱՆԳԻՍՏ ԸԼԼԱԼՈՎ ՄԷԿ ԵՐԿՈՒ ՕՐԷ Ի ՎԵՐ ԿԸ ԲԱՑԱԿԱՅԻ ԻՐ ՊԱՇՏՕՆԱՏԵՂԻԷՆ։

ՄԱՏՐԻՏԻ օսմ. դեսպան Ապտիւլհաք Համիտ պէյ, որ արձակուրդով Պոլիս կը գտնուի, մէկ քանի օրէն իր նոր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ԱՐՇԻՊԵՂԱԳՈՍԻ կղզիներու նահանգին տուրքերու Տնօրէն անուանուեցաւ Երուսաղէմի գաւառին տուրքերու Տնօրէն Հիւանի էֆ., որուն յաջողեց Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին տուրքերու Տնօրէն Շաքիր էֆ.։

ԴՈՆԻԱՅԻ գաշտին առուման համար հարկ եղած աշխատութիւնները կատարելու պաշտօն ունեցող Մ. Վանտորը, Վիէնայէն Պոլիս ժամանեց։

ՄԱԾՈՒՆՆԵՐԸ.— Բարիզի բանթէօնեան հաստատութեան հռչակաւոր տնօրէն Տօքթ. Մէշնիքօֆի այն յայտարարութենէն ի վեր թէ մածունը ամէնէն առողջապահիկ և օգտակար սնունդն է որ երկարակեցութեան ալ կը նպաստէ, մածունը մեծ ուշադրութիւն գրաւեց։ Բայց բնական է թէ անխարդախ մածունն է կարեւորը։ Զեռնհաս պաշտօնարանը հրամայեց որ մածունի պատրաստութեան աշխատանոցները քննութեան տակ ըլլան միշտ, որպէս զի այդ մնունդը լաւ և առողջապահիկ պայմաններու մէջ պատրաստուի։

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ.— Վաճառական Խաթապի զաւէ Մէհմէտ Ալի և փաստաբան Ահմէտ Սաքը էֆ.ները արտօնութիւն խնդրած էին Պրուսայի Էրթուղրուլ գաւառին մէջ գտնուող կէօլ-Բաղտրի ճահիճը չորցնելու և կազմուած գետինը ծախելու, պայմանաւ որ գոյանալիք գումարին 100ին մէկու կէսը՝ Հիմավարկեալներին և 100ին 1ուկէսը Պրուսայի Համիտիէ արհեստից վարժարանին տան։ Պետական և Նախարարաց Խորհուրդներուն որոշումով որ վաւերացուած է կայս. Իրատէով, այդ արտօնութիւնը տրուեցաւ։

ՅՈՆ ՏԷՐ ԿՈԼՅ ՓԱՇԱ ու տիկինը, առջի առտու, Հայտար Փաշայէն մասնաւոր կառամուրճով Հէրէքէ ուղեւորեցաւ՝ և Կայս. գործարանը այցելելով վերադարձաւ իրիկունը։

ԵԱՖՅԱՅԻ ֆրանսական դեր-հիւպատոս Մ. Վէյնի ուրիշ տեղ փոխադրուած ըլլալով, անոր յաջորդեց Մ. Բոլոմպ, որուն պաշտօնը վաւերացուեցաւ Բ. Դրան կողմէ։

ՌՈՏՈՍԹՈՑԻՆ կը գրեն Սրամպուլի Յունիս 4 թիւով.— Այսօր անձրեւ սկսաւ գալ և փրկեց բերքերը տաղնապալից վիճակէ։ Երաշտութիւնը սկսած էր մտահոգութիւն պատճառել։ Գարիի և ցորենի դաշտերը բարձր են ամէն տեսակէտով։ Մեծայոյս ըլլալի է որ սերմնցուի պակասութեան համար, անցած տարուան նոյն շրջանին մէջ ցանուած մասին կէսին չափ տեղ միայն ցանուած է։ Շերամաբուծութիւնը տակաւ կը զարգանայ հոս, բայց թթենիի տերեւը կը պակսի և անոր համար շատ մը շերամներ թափուեցան։ Թուքի տերեւին օխան մինչև 60 փարայի բարձրացաւ։ Ասիկա ճշմարիտ վնաս մը եղաւ հոս տեղի չերամաբոյծ ժողովուրդին համար, որ տարին 10—15,000 ոսկիի գործ կ'ընէ,

ՕՍՄ. ՍՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ իր բաժնետէրերուն թէ, 1908 Յունիս 5 սովորական ընդհ. ժողովին որոշման համաձայն, առաջիկայ Յուլիս 1էն սկսեալ իրենց պիտի վճարուի խրաքանչիւր արժեթղթի համար 29 ղրուշ ոսկի դրամ, այսինքն 27½ը իբր տոկոս և 1½ը իբր շահաբաժին, թիւ 10 կուպոնին փոխարէն։ Հինգերորդի բաժին ունեցողներուն ալ կը ծանուցուի թէ իրենց համար 18.90 ղրուշ ոսկեղրամ պիտի վճարուի նոյն թուականէն ըսկսեալ թիւ 2 կուպոնին փոխարէն։ Վճարումները պիտի կատարէ, Ղալաթիա, Օսմ. Պանքան։ 3-3

ԾԱՆՕԹ ԲԺԻՇԿ Տօքթ. Ուղղորդեան էֆ. Ֆէպիւսի Տան մէջ գտնուած մասնաւոր դարմանատան բժիշկը՝ չաբաթ և կիրակի օրերը կը գտնուի Եալովա՝ Բազարքեոյ Օթելը. իսկ միւս օրերը իր դարմանատունը Սիրքէճի Թրամուէյ Ճատուէսի Ֆէպիւսի տան մէջ, հիւանդներ կ'ընդունի։

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ.— Այս դիւերմաքրիգիւղի մէջ Հասան էֆ.ի զաւեշտախաղը պիտի ներկայացնէ Զեմիրէ, եօթը արար։ Բանթիներ և քէմանի Մէմմուտ էֆ.ի արեւելեան նուագախումբը պիտի նուագէ։

** Ենի-Մահալլէ, Բազար-Պայը, հանի Միսաքի թատրոնին մէջ Ակի Բիղա էֆ.ի խումբը պիտի ներկայացնէ 4 արարով զաւարթ խաղ մը։ Բանթիներ, տուէթթոներ և լարախաղացութիւն։

** Առաջնակարգ Սինէմատոկրաֆի ներկայացումներ կը արուին Մաքրիգիւղի Թաղապետական թատրոնին մէջ շաբաթը 3 անգամ։ Կիրակի օր և գիշերը փայլուն ներկայացում։ Երեքշաբթի և հինգշաբթի ցոյցերները միայն կիներու համար, իսկ նոյն գիշերները այրերու համար։ Ամէն շաբաթ կը փոխուին տեսարանները, որոնք ներկուրանկամութեամբ կը ցոյցացուին, որով չեն շարժիր և աչքին ալ չեն վնասեր։ Սրեւելեան ընտիր նուագախումբ մը ալ պիտի նուագէ։ Գին՝ օթեակներ 50 և 40 դրուշ։ Ա. կարգ 10, Բ. կարգ 5 դրուշ։

ՊԼՕՅԻՒԲՏԷՐԻի ծովեղերը, ֆաշիֆէի կաղինն և պանդոկը այս տարի աւելի մաքուր ու կանոնաւոր վիճակի մը վերածուած է։ Ժողովուրդը դոհացնելու համար ամէն ուրբաթ իրիկուն և կիրակի օր առտուան ժամը 2էն 5 և դիշերն ալ ժամը 11էն մինչև կէս գիշեր ընտիր նուագախումբ մը պիտի նուագէ, որ բաղկացած է քէմանի էսհէմ, քանոնի Ալի, ուտի Արշակ, խանէնտէ Յակոբոս, Մէհմէտ էֆ.ներէ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՍԱԼՄԱԹՕՄՐՈՒԲԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Եբէկ գրած էինք թէ Էսիրնէ Գաբուի կողմը Սալմաթօմրուբ թաղէն հրդեհ ծագած և 80 տուներ այրած էին։ Հրդեհը սկսաւ Բէմմանքէսէն Գարամուսթաֆա փաչա փողոցը Բ. թաղապետութեան ճարտարապետներէն հանդուցեալ Մուսթաֆա էֆ.ի ժառանգաւորներուն սեփական և յոյն Տէսբինօ անուն կնոջ մը բնակած փայտաշէն տունէն։ Տեղը փայտաշէն և տուները հին ըլլալով, բոցերը արագ ծաւալ գտան, մանաւանդ որ ջուր ալ կը պակսէր, հակառակ թաղեցիներուն ջանքերուն՝ հրդեհէն և ջրամբարներէն ջուր հասցնելու համար։ Մուռապը անհնարագրելի էր, քանի որ կէս գիշերին յանկարծակի կուգային բոցերէն։ Թաղեցիները զերմարդկային ճիգեր ըրին բայց անօգուտ, հրդեհը մսիր դարձուց երեք փողոց, Բէմմանքէսէն Բարա Մուսթաֆա, Բիւրիվի և Գասըմ-աղա փողոցները և գնաց հասաւ մինչև ազգային վարժարանը, որ չվնասուեցաւ։ Ամէնքը այրեցան 75 տուն, 2 նպարավաճառի խանութ և 1 կառքի ախոռ։ Կահ կարասիէն շատ բան կարելի չեղաւ ազատել, որովհետեւ աղէաը անակնկալ էր։ Հրդեհը ծագած տանը բնակիչը Տէսբինա և զաւակները բոցերուն մէջ մնացին և հազիւ կարելի եղաւ ազատել պատուհաններէն։ Էլիսավի անուն կին մը ալ դժուարաւ ազատեցին բոցերուն մէջէն։ Գողերն ալ փորձեցին իրենց անխիղճ չահատակութիւնը՝ հրդեհալ թշուառներուն ազատած կարասիներէն իրենց աւար մը հանելու համար, բայց բարեբախտաբար ոստիկանութիւնը զանոնք ձերբակալեց։ Հրկիզեալները մասամբ առժամաբար պատսպարուեցան Ազգ. Վարժարանին մէջ, հաց եւայլն բաժնուեցաւ անոնց։ Արկածեալներէն 2ը թուրք, 37ը հայ և 38ը յոյն ընտանիքներ են, ամէնքն ալ արհեստաւոր աշխատաւոր դասակարգի մարդիկ, որոնք այսպէս կը զրկուին իրենց բնակարաններէն։ Շատերուն տունները իրենցն էին և անոնց կորուստը աւելի ցաւալի է։ Ընդհանուր վնասը 9—10 հազար ոսկիի չափ է, որուն 7000 ոսկին ապահովագրութեանց կը պատկանի, քանի որ բարեբախտաբար բացի 16էն, միւսները ապահովագրեալ էին։ Այրած տուներուն մէջ կան նաև Տ. Վրդանէս և Տ. Անանիա քհ.ներուն տունները։ Հրդեհին ծագման պարագաներուն գաղտ, թէև նախապէս կարծուեցաւ թէ ոսկերիչ Լեւոն և իրէքճի Արթին աղաներու տունէն եղած էր, սակայն ոստիկանութիւնը հաստատեց թէ Տէսբինա ցորեկը լուացք ըրած էր օճախին մէջ կրակ մնացած էր և գիշերը անկէց առաջ եկած էին բոցերը։

ԱՆՊԱՐՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ.— Իզմիրի թերթերը կ'ըսեն թէ վեց Հայեր, Հաճի Յարութիւն, Տիրապէզիրցի Յակոբ, Գարեգին, Սարգիս, Յակոբ և Միհաք, արհեստով դերձակ, ինչպէս նաև Բերուզ անուն կինը որոնք իբր խռովարար ձերբակալուած էին, անպարտ արձակուած են, վասն զի դատարանը ո և է ապացոյց չէ գտած՝ իրենց մեղադրութիւնը հաստատող։

ՍԷՐ ԵՒ ՄԱՀ.— Բերա, չիտակ ճամբայ, Տրօն նորաձեւութեանց վաճառատան մէջ երէկ առտու ինքզինքը կախեց պահապաններէն Քարահիսարցի Էֆէնտի։ Էֆէնտի ցորեկները Ղալաթիա Պալըք Բազար բեռնակիր էր, և իրեկունները կուգար և հոն պահապանութիւն կ'ընէր երեք ընկերներու՝ Ճէլալի, Ասրմի և Խալիլի հետ։ Երէկ առտու Էֆէնտի ելաւ սովորականին պէս, վաճառատունը ուզեց, նոյն իսկ դուրսի ապակեփակին պղինձները մաքրեց։ Լաքը գնաց սառնարանը և ինքզինքը կախեց առաստաղէն։ Ընկերները տեսնելով որ Էֆէնտի կ'ուշանայ գործին երթալու, վար կ'իջնեն և կը գտնուին անձրեւի տեսարանին առջեւ։ Անմիջապէս չուանը կտրեցին, բայց մահը արդէն իր գործը կատարած էր։ Ոստիկանութեան քննութիւնէն հաստատուեցաւ թէ այս առտուն չարժառիթը մասամբ սէրը և մասամբ ամուսնական դժբաղդութիւնն է։ Էֆէնտի, որ քառասուն տարու մը կար, ամուսնացած էր դեռատի աղջկան մը հետ զոր յիմարօրէն կը սիրէր։ Բայց ժամանակ մը ետք մթին ամպեր եկան աքօղել մեղրալուսինը, քանի որ դեռատի Տիւլսինէն թեթեւ բարքեր ցոյց կուտար։ Էֆէնտի պարտատերուեցաւ ամուսնաթողութեան դիմել, բայց սաստիկ կը սիրէր իր մեղրալուսէնը և հաշտուիլ ուզեց. բայց այս ալ չեղաւ, որով յուսահատեցաւ և այսպէս իր երջանկութիւնը փնտռեց միւս աշխարհին մէջ։ Վրայէն 6 մէճիտ և 8 քառորդ դրամ գտնուեցաւ։

ԽԱԲԵԲԱՑ ՄԸ.—Առջի օր մաքուր հագուած մէկը եկաւ Սիրքէճի, խոնարար Ակի աղայի խանութին առջեւ մօտեցաւ Իսմիլ անուն հաշմանդամի մը որ բիլալ կուտէր։ Մարդը ըսաւ թէ իրեն քաղաքակից է և պիտի աշխատի որ գործի մը դնէ։ Հետեւաբար մէճիտ մը ուզեց։ Խեղճ Իպրահիմ հանեց առաւ իր բոլոր հարստութիւնը 20 ղրուշ։ Միւսը ըսաւ որ երթայ դրօշմաթուղթ մը առնէ գրուելիք աղերսագրին համար, Իպրահիմ գնաց և դարձին ի զուր փնտռեց զայն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՌՈՄ, 18 Յունիս.—Երեսի. Ժողովին այսօրուան նիստին մէջ բուռն վէճ մը ծագեցաւ ծայրայեղ Զախակողմին և խմբագիրներուն միջև։ Երեսփոխան Սանթինի յանդիմանեց խմբագիրները յատուկ բնմը գտնուող Խորհրդարանական խմբագիրները, և զանոնք «վատ» անուանեց։ Մեծ փոր ծագեցաւ սասր վրայ։ Նախագահը հրամայեց պարպել խմբագիրներուն բեմը և դադրեցուց նիստը։ Նիստը վերսկսելուն, խմբագիրները դարձան իրենց տեղերը, բայց երեսփոխան Սանթինի իր խօսքը ետ չառնելուն համար նորէն դուրս եկան։ Բայց քիչ ետքը Մ. Սանթինի խօսքը ետ առաւ, ըսելով որ իր կամքէն անկախաբար պատշաճութեան սահմանէն անցաւ։ Նախագահը այն առեն հրաւիրեց Երեսփ. Ժողովը որ արտօնութիւն տուի իրեն՝ խմբագիրները ներս հրաւիրելու, սակայն խմբագիրները միաձայնութեամբ մերժեցին դրաւել իրենց տեղերը։ Մ. Զամպէլլի յանուն իր պաշտօնակիցներուն մենամարտի հրաւիրեց Մ. Սանթինին, որ վաղը պիտի տայ իր պատասխանը։ Խմբագիրները հրաւիրեցին լրագիրները որ Երեսփ. Ժողովոյ նիստերուն ատենագրութիւնները չհրատարակեն, մինչև որ այս խնդիրը կարգադրուի։

—Կ'ըսուի թէ Լուսաւորտ թագաւորին խորհուրդովն է որ Ռուսիոյ կայսրը այցելութիւն պիտի տայ Իտալիոյ թագաւորին։

ԲԵՐԼԻՆՈՒՐԿ.—Ռուս կառավարութիւնը հաւանութիւն յայտնեց ռուսական նոր ընկերակցութեան մը կազմութեանը, որուն նպատակն է ռուս ցեղին գերակշռութիւնը հաստատել երկրին մէջ և մաքառիլ ուրիշ ուղղութեանց ազդեցութեանը դէմ։ Այդ ընկերակցութիւնը, որուն հիմնադիրն է Քոբլէվսքի բրօֆէսէօրը, իրեն նշանաբան ունի «Ռուսիան Ռուսերուն համար։»

—Ռուս կառավարութիւնը հաւանեցաւ Վատիկանի պահանջումին՝ ամբողջ Ռուսիոյ համար դահերէց արքեպիսկոպոս մը ընտրելու մասին։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռայխսպանքը զեղչի սակը 100ին 4½էն իջեցուց 4ի։

ԲԱՐԻԶ.—Գերման, իտալական և աւստրիական թերթերը նպաստաւոր կերպով կը խօսին Մ. Բիշօնի ճառին վրայ, և կ'ըսեն թէ անկա ցոյց կուտայ որ Ֆրանսայի մերձեցումը ուրիշ տերութեանց հետ՝ պատերազմաշունչ նպատակ չունի, ու այս գաղափարը կը հանդարտեցնէ Եւրոպան։

—Զինական կառավարութիւնը նեղողութիւն խնդրեց Գրանսական կառավարութենէն, Հնդկաչինու սահմանագծումին վրայ տեղի ունեցած միջադէպին համար։

ՀՌՈՄ.— Էնցիքլոպեդիա տը Բաուի, կէս-պաշտօնական զեկոյց մը կը հրատարակէ, ըսելով որ Ֆրանսական քաղաքական շրջանակներու մէջ մտահոգութիւն կարեւորութիւն չընծայուեցաւ Տէօպէրիցի մէջ Վիլհէլմ Կայսրը արտասանած ճառին, որովհետեւ թերթերու ըսածին պէս պատերազմաշունչ չէր անիկա։

ՇԻՐԱԿՕ.— Հանրապետական Ազգային Ժողովը նախագահական ընտրելի անուանեց պատերազմական նախարար Մր. Թաֆթը։

ՆԻՒ

Կավթռչին Շաբաթը

ԽՈՏՔ ԵՒ ՓՈՒՇՔ

ՍԲՅԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆՑ

Մրցանակաբաշխութեան Հանդէսները դեռ չկան, բայց սկսելու վրայ են։

Ահա կարծէք որ անպատճառ պէտք ունիմ մրցանակաբաշխութեան հանդէսի մը ներկայ գտնուելու, դիտելու համար թէ ինչ կ'անցնի կը դուռնայ հոն։

Շատ զօրաւոր երեւակայութեամբ մը օժտուած եմ և կրնամ չլսեած բաներու ալ երեւակայութեամբ շնորհիւ տեսնել։

(Օրինակի համար, երբ բազմամ դրպանիս մէջ հարիւր ոսկի տեսնել, անմիջապէս երեւակայութեան զօրութեանը կը դիմեմ և հարիւր ոսկին երբ տեսնեմ դրպանիս մէջ, բայց, ա՜ռ չեմ կրնար... ջոջոփելլ։)

Նկարագրե՛մ հիմա ձեզի մրցանակաբաշխութեան հանդէս մը.— Օլ ռայտ։

×

Մայրիկներ, քուրիկներ, ամեաներ, եաեաներ, դրացուհիներ։

—Բա՛ մեր Յակոբիկին նայէ՛...

—Էլիզան մեզի տեսաւ, կը խնդայ կոր։

—Վո՛ւյ, սուրաքը սիրեմ, Արմենակիս նայեցէ՛ք։

Բեմի պէս բան մը, որուն երկու կողմը տղաք նստած են, աշխատասէրները՝ խնդումներս, իսկ ծոյլերը՝ ա՜ւելի՛ խնդումներս։

Մէջտեղը սեղան մը, կանանչ չուխայով ծածկուած և բեռնաւորուած ոսկեզօծ գիրքերով։

Ո՛ վսեմութիւնը ոսկեզօծ գիրքերու։

Եթէ հանդէսը պարտէզին մէջ տեղի կ'ունենայ, ներկաները արեւին տակ կը խաչին, իսկ եթէ սրահի մը մէջ է, ներկաները... նորէն կը խաչին։

Վարժարանին տնօրէնը կ'երթայ կուգայ։ Մեծ գործի վրայ է։ Ուսուցիչները նստած... իրենց տարեկան աշխատութեանց արդիւնքին կը սպասեն վեհօրէն։

Հանդէսը կը բացուի։

Ճառ. Փրանսերէն։ Երգ։ Ճառ. անգլերէն։ Երգ։ Ճառ. իտալերէն։ Երգ։ Ճառ. գերմաներէն։ Երգ։ Ճառ. չինարէն։ Երգ։ Ճառ. ճարտարէն։ Երգ։ Ճառ. հոթենթոթերէն։ Երգ։ Ճառ. զուլուներէն։ Երգ։ Ճառ. զանզիպարէն։ Երգ...

Ճա՛ռ. ճա՛ռ. ճա՛ռ. ճա՛ռ. ճա՛ռ։

Արդէն մեր աչակերտները ինքզինքներն ցուցնելու համար ճառէ զատ ճար չունին։

Աչակերտ մը մենախօսութիւն մը կ'արտասանէ.— Ձանձր եւ մուկ։

Ձանձ մը մուկ մը կերաւ...

(Աչակերտին ծնողքը կը մարին խընդալէ։)

Աղջիկ մը ռուսաւոր մը կը գրուցէ.— Տանցիկիցը։

—Ապրիք աղջի՛կս։

—Սֆերիմ պէպէ՛քս։

Զուարթ ու դաշնակ.— Շատ մը ֆօս-ֆօք։

Մ'ինչպէս ֆօս-ֆօք որ մարդուն ականջները բերս կը դառնան։

Ծափ ծափիկ։

Եթէ մանկապարտէզի հանդէս է, խլ մը 3-4 տարու լաճեր քարիկ ու լանթէ կը խաղան։

—Բի՛սի բի՛սի բանպուխի՛, ֆոպիւֆիմիւ...

Ցետոյ կուգայ «բաշխում մրցանակաց»ը, ձանձրանալի, ահաբեկիչ, յօրանջեցնող։

Առանց սուրտիցի ձայն մը կը պոռայ սեղրակի մը վրայէն.

—Սեգրակ Զրզրըմպիչեան, առաջի՛ն ի կրօնագիտութիւն, առաջի՛ն ի հայկաբանութիւն, առաջին ի գաղղիերէն, առաջին ի թուաբանութիւն, առաջի՛ն... առաջի՛ն...

Շատ մը ծափեր և չա՛տ մը ոսկեզօծ գիրքեր (օխան վաթսուն փարայի գնուած։)

Այս «առաջին»ին սա՛ միջոցին չլսեած սուրաքը և խաչիա բռնելու երգանակը կը յանձնարարեմ Բաթէ եղբայրներու օպժէքիթիֆին.—Իր մրցանակները չալկած ա՛նպէս մը կը քալէ, որ կարծես հրաւէր կը կարդայ լեռնեբուն՝ չափուիլ իրեն հետ։

Մայրիկներու աչքերը կը լեցուին։

—Թերը տեսնա՞ս, Սուրբիկ տատ՝ս...

—Աստուած պահէ՛, Տիկին Շուշան...

Ամէն մարդ աթոռներու վրայ եղած է այս պզտիկ Թօկօնները տեսնելու համար։

Մրցանակ չառնող տղոց ծնողքները կը արտնչան. անիրաւութիւններ կ'երևակայեն։

—Նորէն հախսրդութիւն ըրին. սանֆիմ իմ զաւակս ասոնց պօյալը գիրքերուն պէտք ունի եղեր։ Բա՛, դուն ինչ հոգդ մ'ըներ, Միաբ. ես Պոն Մառչէէն քեզի աւելի հիֆիլի-պիֆիլի գիրքեր կ'առնեմ։

Աշխարհայեաց փիլիսոփայի դէմքեքով չորս-հինգ պատանիներ, որոնց շրթունքին վերև պեխը սկսած է բուսնիլ արդէն տարտամօրէն, կը անկուն բեմին վրայ։

Շրջանաւարտներն են ասոնք,—դպրոցին այս տարուան փառքերը, ապագայ սերունդին ջահերը և ներկայ սերունդին... բարիձաղիկները։

Սաւարական ճառերնին կը կարդան.—«Է. դարու իմացական բարեշրջումը՝ բաղդատուած ԺԳ. դարու մտաւորական յետադրումին հետ։» «Մակեպիկուբեան հոգեփոխական իմաստասիրութիւնը ազգերու մէջեն»... Զի՛ւբ։

Տնօրէնը «Հուսկ-բանքը» կը կարդայ ասոնց՝ մէյ մէկ կանանչ դափնեպսակներ անցընելով ասոնց գլուխը... որոնք բոլորովին կը շիրինան.—

«Զարգացումը ու դաստիարակութիւնը չեն աւարտիր դպրոցին մէջ, «կ'ըսէ։ Դպրոցէն դուրս ալ պէտք է «աշխատիլ, օրէ օր աւելի զարգնալ «և պէտք չէ մոռնալ նաև այն յարկը «ուր ձեր միտքերը մշակեցիք։ (Զայնը թրջելով արցունքոտ)։ «Գացէք, զա«ւակներս, աշխատեցէ՛ք և մարդ ե«ղէ՛ք, գացէ՛ք և դրամ շահեցէք, «գացէ՛ք և... կոչկակարութիւն ըրէ՛ք, «գացէ՛ք և... նպարավաճառութիւն «ըրէ՛ք, գացէ՛ք և եթէ կ'ուզէք... «իմբագրութիւն ըրէ՛ք։»

(Շրջանաւարտներուն ճակատը կը համբուրէ, զգուշանալով հանդերձ որ դափնեպսակին ծայրերը աչքերը չմրտցնեն։)

Նորէ՛ն ծափեր։

Բալի օշարակ կը հրամցուի ներկաներուն։

«Եւ հանդիսականներ մեկնեցան գոհ տպա ռուբեան մը տակ», կ'արձագանգեն հետևեալ օրը բոլոր լրագիրները, որոնք... հարկա՛ւ բան մը գիտեն։

ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

ՅԵՏՍՍ ԿՈՉՈՒՄ

Տիար Յ. Տէր Յակոբեանին

Բառտո՛ն, մեղա՛յ, ներողութի՛ւն...

Ամէն լեզուով ծուռնի կուգամ առնիդ և թողութիւն կը հայցեմ այն ահարկու մեղքիս համար, զոր այս շաբաթ առաջ գործեցի առանց գիտնալու, առանց ուզելու, առանց մտածելու։

Մի՛ կարծեր թէ սովորութիւն ըրած եմ ամէն խալթ խառնել և յետոյ անամօթօրէն... լղկել։

Ո՛չ, դեռ ա՛նչափ անպատկառ մէկը չեմ։

... Սիրելի՛ս, խմբագիրի վեհ արժանապատուութիւնդ վիրաւորեր եմ՝ մէկէ աւելի անգամներ յայտարարելով թէ խմբագիրները պանիր-հաց կուտեն, անկուտ են, հիւանդանոցը կը մնանին, անկիրթ են...

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ։

Վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ։

Բոլոր ըսածներս ետ կ'առնեմ այն վայրկեանէն իսկ և կը յայտարարեմ որ բացարձակ զրպարտութիւններ էին ասկէ առաջ ամբո՛ղջ գրածներս։

Ի՞նչ, մինէ խմբագիրները պանիր-հա՞ց կ'ուտեն։ Ո՞վ է ըսեր։ Ո՞վ յանդգներ է ըսել։ Ո՞ր ապուշը, ո՞ր ցաւագարը...

Պարոնե՛ր, պէտք է գիտնաք որ խմբագիրը բարձր էակ մըն է, գերադոյն մարդ մը, վսեմ հոգի մը։

Անկա՞ Բերա Բալլաս կը բնակի ձմեռը, իսկ ամառը՝ Սըմբեր Բալլաս կ'երթայ։

Խմբագիրը թէև միլիոնատէր է, բայց երբ մեռնիլ ուզէ, լսկ իր էֆ ֆին համար է որ հիւանդանոց կ'երթայ, որովհետև այդ չէնքը չա՛տ կը սիրէ, ապա թէ ոչ՝ կարող է չատ աղէկ իր տունը մեռնիլ։

Անիկա իր զգեստները Կարմիր Աքլորէն չի դներ, այլ Միհի՛ն չենել կուտայ։

Անոր մտանները աղամանդներով ծածկուած են, միայն թէ մարդ չի տեսներ, որովհետև... հոգեկան աղամանդներ են անոնք։

Խմբագիրը իր անձնական կառքերն ալ ունի։ Եթէ չէք հաւատար, նայեցէ՛ք Վահան Փափազեանին, որ իր... պալպային կառքը կը նստի կոր։

Զենք կրնար ըսել թէ՝ Օսմ. Գանքայի Տնօրէնին չափ դրամ կը վաստկի ան, բայց, ամէն պարագայի մէջ, է՛ն թիչը ամսական 40 ոսկի կ'առնէ։ Խմբագրապետին ամսականը 90-100 ոսկի է միայն։

Է՛ն պարզ հայ խմբագիրը անգամ այսօր քանի մը աբարթիման ունի հոս հոն։

Առեն մըն է եղեր ան, ուր խմբագիրները չէին քաղաքներու մէջ, հիմա իւրաքանչիւր յօդուածի համար խիստ... մեծ գումարներ կը առանան։

Անոնք իրենց ապագան ալ ապահոված են պանքաներուն մէջ։

Խմբագիրը՝ կ'ո՛ւտ... ինչե՞ր կ'ըսէք։

Անի՞նա ալխարտիս է՝ փափուկ ապարանն է, թաղաքաւոր ու նազիկ։

×

Չեմ կարծեր որ ասկէ վերջը ինձի համար ըսուի թէ խմբագիրներու կեանքը կը նուաստացնեմ կոր։

Ես ալ խմբագիր մըն եմ. և եթէ զաւակ մը ունենամ, զայն ալ խմբագիր պիտի բնեմ, նոյն իսկ եթէ անիկա... Բաչիլա մը ըլլալ փափաքի։

Իրաւունք ունիս, սիրելի՛ս, մենք բարձր էակներ ենք, բայց պէտք է մեր բարձրութիւնը հասկցնենք ժողովուրդին՝ փոխանակ ինքզինքիս ստորնացնելու։

×

Քանի մը տարի առաջ լուսցարարուհիի մը աղջկան սիրահարուած էի։

Դիտելի պարագայ մըն է որ ես միշտ ասանկ փիս տեղուանքը կ'ինամեմ։

Մօրը դիմեցի՝ աղջկան ձեռքը խնդրելու համար։

—Փէք աղէկ ամմա, զաւա՛կս, ըսաւ կինը, ի՞նչ է արհեստդ։

—Ղազէթաճի եմ ըսի։

—Ադէ՛կ, ըսաւ պարտիզիս մայրը։

—Բայց, աւելցուցի՝ հասկնալով որ լրագրավաճառ կարծած էր զիս, փողոցը ղազէթա ծախող չեմ...

—Հապա՞։

—Ես կը գրեմ, ուրիշները կը ծախեն։

—Քա՛ վո՛ւյ, չէ՛, աղջիկս չեմ տար, կրող կարդացող չեմ ուզեր, պօռաց կինը գայթակղած. եթէ ղազէթա ծախող ըլլայիր ճե, կուտայի, բայց ղազէթա գրողին չեմ տար...

—Բայց, տիկին, միայն խմբագիր չեմ, այլ դերասան եմ միանգամայն։

Կինը աչքերը անանկ մը բացաւ որ սարսափեցայ։

—Ի՞նչ, ըսաւ, օյինճի՞ ես, քա՛, չո՛ւտ պրէպ կորի՛ր, չէ ճէ մահալլէին բուլումպանիները կը կանչեմ և զօռով քո՛զի փողոց նետել կուտամ։

Անուսանիկ ի՞նչպէս ժողովուրդը կը հասկնայ մեր բարձրութիւնը։

×

Գալով թէ դերասանները աւելի բարձր կը դտնեմ թէ խմբագիրները,—

Հոս կը շուարիմ առաջնութեան խնձորը տալէ առաջ։

Բայց փութամ յայտարարել թէ՝ դերասաններն ալ փափկանկատ մարդիկ են, քաղաքաւոր, շնորհքով, կենցաղագիտութեան մարմնացումներ ամբողջ։

Ասո՞նք ալ քանի մը հազար ոսկի ունին անպատճառ։

Երբէք հիւանդանոցը չեն մեռնիր, ո՛չ ալ փողոցը։

Թշուառութիւն ըսուած բանին անտեղեակ են։

Եւ կը զարմանան երբ լսեն թէ կան մարդիկ որոնք ցորեկին միայն պանիր-հաց կ'ուտեն...

×

Սիրելի՛ս, կարծեմ խմբագիրներու և դերասաններու պատիւը տեղը տարի։

ԲԹԱՄԱՏԸ

Այսօր երկարօրէն աջ ու ձախ ձեռքերուս բթամատները գիտեցի։

Բնա՛ւ միտքս չէի անցներ թէ՝ բթամատը ա՛նչափ կարեւորութիւն մը ունէր, որով պիտի կարենայ օրին մէկը օրուան է՛ն մեծ մարդը ըլլալ։

Այսորուան օրս՝ բթամատ ասդի՛ն, բթամատ անդի՛ն։

Ո՛ր կողմ դառնաս բթամատ մը կայ։

Ամէ մարդիկ հացի դիմին կամ գիներու վրայ չեն խօսիր կոր։

Բթամատին բաներ կ'երթան։

—Բթամատը կարդացի՞ր։

—Բթամատիս նայէ՛, վրան ջիպան մը եղաւ։

—Բթամատ դո՛ւն ալ։

Երդումներն ալ բթամատով սկսան ըլլալ։

—Բթամա՛ս վկայ։

—Բթամատութիւն չուզե՛ր, եղբա՛յր։

Մեր ձեռքերուն միւս բոլոր չորս մատները, — ցուցամատ, միջնամատ, մատնամատ, ճկոյթ — կորսնցուցին կարեւորութիւն։

Բթամատի մը մօտ եկաւ։

Մինչեւ այսօր մեր ցուցամատով ցոյց կուտայինք մէկը. շաբաթէ մը ի վեր մէկը ցուցնելու համար բթամատիս կը գործածենք։

Մատներուս սկսան բթամատին վրայ դրուիլ միայն։

Սակէ առաջ կնոջ մատը կար ամէն գործի մէջ,— հիմա կնոջ բթամատը կայ ամէն տեղ։

×

Մինչեւ հիմա աս ու ան մաք կ'ընէինք, ասկէ ետքը աս ու ան... բթամատ պիտի ընենք։

Բթամատը որ է՛ն անկարեւոր մատն էր, կարեւորագոյն մատը դարձաւ և կը վախնամ թէ մեր լեզուին մէջ պիտի հաստատուի իբր հոմանիշը... վարպետութեան, խելացիութեան։

«Բթամատութիւն կ'ընես կոր» պիտի նշանակէ. — «Վարպետութիւն կ'ընես կոր»։

«Բթամատ մի՛ ըլլար. Շատ առաջ մի վազեր։

«Բթամատի պէս կ'երթանիք կոր»։— Շատ շուտ կը քալենք կոր։

×

Այսօր քիչ մը ենքերվիու ըրի բթամատս։

—Ի՞նչպէս ես, սիրելի բթամատս։

—Զգէ՛ ազրար, հոգիս կը հանեն կոր։

—Երջանիկ ես օրուան մարդը եղած ըլլալուդ համար։

—Ես կը նախընտրէի իմ անիրենս, ուր չատ աւելի հանգիստ էի, չէի աշխատեր բնաւ և ո՛չ ոք զիս կը վրդովէր։

—Մինչդեռ հի՞մա։

— Ուր երթամ է՛մ խօսքս կայ։ «Բթամատը ի՞նչ աղտոր է։» «Բթամատին պէս վէպ մը չտեսայ։» «Կարդացէ՛ք Մանզումէի Բթամատը»։ «Դուն Բթամատին ո՞ւր տեղին հասար։»... Էօֆ։

—Իրաւունք ունիք։

—Գիշերները անգամ չեն քնացներ կոր զիս։ Գառնիկ Թուղաճեան զիս առջեւը ասեր՝ կը թարգմանէ ու կը թարգմանէ։ «Հա՛յ Բթամաս օրամաթ, կ'ըսէ ինքներնը հայհոյելով, գեամին տակը անցնիս, հոգիս կը հանես կոր, ո՞ւրիէ ալ եկար»։

- Վա՜ն, վա՜ն, վա՜ն...

- Իմացայ որ իմ արձանս պիտի կանգնեն եղեր.— Իսկոյն բթամատ մը երկու մեդր բարձրութեամբ...

—Ո՛ր տիպի կանգնեն արձանդ։

—Մանզումէի խմբագրատունը։

ՔՍԵԼԻՔ ԶԼ ԴՏԵՐ

Գիւղէ մի՛ ճամբիք։

Անցեալ օր Տիգրան Զուհանճեանի հոգեհանգստեան պաշտօնը կատարուեր է, բայց քարոզիչը հանգուցեալին վրայ ըսելիք մը չկրնալով գտնել՝ դամբանական չէ խօսեր։

Մեր քարոզիչները զարմանալի են, խա՛չ որ։

Պամանճի Կարապիկ աղայի կամ ուեէ Քիթիվիոզ էֆ.ի դագաղին վրայ ժամերով խօսելիք նիւթ կը գտնեն բայց երբ կարգը գայ քանի մը խօսք զրուցելու անանկ մէկու մը վրայ, որ հատորներու արժանի է, կը լռեն՝ առ ի չգոյէ ուեէ խօսքի մը։

Հաւատացէ՛ք, ամօթ է։

Առարկուեր է որ Զուհանճեան լոկ աշխարհիկ երաժշտութիւն հեղինակած ըլլալուն և երգչուհիներ երգել տուած ըլլալուն համար արժանի չէ ուեէ դամբանականի։

Աս ալ՝ աղ-պղպեղը։

Դեռ ի՞նչ դամբանականներ կը խօսուին ի՞նչ անձերու վրայ, որոնք Զուհանճեանի նման երգչուհիները լոկ երգել տալով չեն գոհացած։

Ուրեմն, դամբանական չպիտի խօսուի Մոձարտի և Պիզէի վրայ, որովհետև երգչուհիները երգել տուեր են, բայց ամէնէն սրտառուչ դամբանականները պիտի խօսուին օրին մէկը թերեւս... իմ վրայս, որ թէև Մոձարտի, Պիզէի և Զուհանճեանի պէս երգչուհիները երգել չեմ տուած, բայց չատ անգամներ Թատրոնի բեմէն... չիֆքէքիլի խաղալը տեսած եմ անոնց։

ԹԱՄԱՆՈՒՄ

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ Աբրահամ էֆ. Այվազեան, որ ուխտ գացած էր Ս. Երուսաղէմ, հինգշաբթի օր մայրաքաղաքս վերադարձաւ ողջամբ։

ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

''ՄԱՆԶՈՒՄԷ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(17)(

ԼԷՕՆ ՍԵԶԻ

ԲԹԱՄԱՏԸ

Է.

ԵՐԲԵՄՆԻ ՎԱՏՈՒԹԻՆԸ

Ռօպէր քիչ մը չմնաց առաւ, յետոյ յարեց.

«Այս անգամ սեղանաւորը գլուխը հակեցուց... այն ատեն շարունակեցի.

«Կ'ուզէի նաև ըսել թէ հայրս իր մահուան անկողնին մէջ նուիրական պաշտօն մը յանձնեց ինծի, և կը տեսնէք թէ այս պաշտօնս կը կատարեմ...

«Ձեր ընտանիքին մէջ պատահած ամէն երջանիկ պատահարներու, ամէն հանդէսներու միջոցին, հօրս վրայ խօսելու կուգամ ձեզի... ձեր վատութիւնը երեւնուդ տալու համար... բաղմաթիւ նամակներ, քարտէր, հեռագիրներ ստացաք... ասոնց ամէնքն ալ ե՛ս գրեցի...

«Այսօր ձեր տունը երջանկութեամբ պիտի լեցնէք, անցեալը պիտի ծածկէք նոր փառքով մը... ձեր ընտանիքը Սիկիլիոյ ամէնէն նշանաւոր ընտանիքին պիտի միացնէք. գոց հեռագիր մը չէր բաւեր, նամակն ալ ուզածիս չափ ազդու չէր կրնար ըլլալ, և ես անձամբ եկայ։

«Անձամբ եկայ յանուն հօրս ըսելու.— Պ. Գասթանիէ, գո՛ղ և մարդասպա՛ն, ձեր աղջկան հետ ամուսնացող ազնուականը ձեզ չի ճանչնար, աղէկ կ'ըլլայ որ ձեր միլիոններուն ծագումը գիտնայ. և գիտնայ թէ ինչ տեսակ թշուառական մը իր զաւակներուն մեծ-հայրը պիտի ըլլայ...

Սեղանաւորը բոլորովին ժժգոյն, աղաղակեց. «Ի՞նչ, ի՞նչ պիտի ընէք։»

—Ինչ որ գիտէք, ուրիէ որ կը վախնաք... Բրիմօ տի Գարմինէ-Սանդուչի մարքիզին Դատական լրագիրը պիտի տամ, ուր Ալարի-Գասթանիէ դատին մանրամասնութիւնները գրուած են։ Ես, դատապարտուածին տղան, ձեր մասին գրուած «Նկատելով որ...»երը պիտի կարդացնեմ անոր...

«Սեղանաւորը խենթի պէս էր... պոռաց...

—Սա բանը չպիտի ընէք... անգթութիւն պիտի ըլլայ... ատորնութիւն պիտի ըլլայ...

— Պարոն, պատասխանեցի, սա բանը ձեզ չպիտի փոխէր...

—Ըսել է մա՞ռն կ'ուզէք...

—Դուք ալ հայրս սպանեցիք։

—Բայց տակիա ամօթս է... անպատուութիւնս է։

—Իմ հայրս չվերստացաւ իր պատիւը... հայրս որ անմեղ էր։

—Սակայն, պարոն, կը հասկնամ որ դուք ինծի վերագրած թեթեւ յանցանքներուն համար կ'ուզէք վրէժ լուծել, երիտասարդ էք, չէք գիտեր... այդ ցաւալի դատին ետեն չատ պզտիկ էիք դեռ... ձեր հօրը խօսքին կը հաւատաք... բնական է... բայց կ'երդնում ձեզի։ Ես ալ խմբագիր մըն եմ. և եթէ զաւակ մը ունենամ, զայն ալ խմբագիր պիտի բնեմ, նոյն իսկ եթէ անիկա... Բաչիլա մը ըլլալ փափաքի։

Իրաւունք ունիս, սիրելի՛ս, մենք բարձր էակներ ենք, բայց պէտք է մեր բարձրութիւնը հասկցնենք ժողովուրդին՝ փոխանակ ինքզինքիս ստորնացնելու։

×

Քանի մը տարի առաջ լուսցարարուհիի մը աղջկան սիրահարուած էի։

Դիտելի պարագայ մըն է որ ես միշտ ասանկ փիս տեղուանքը կ'ինամեմ։

Մօրը դիմեցի՝ աղջկան ձեռքը խնդրելու համար։

—Փէք աղէկ ամմա, զաւա՛կս, ըսաւ կինը, ի՞նչ է արհեստդ։

—Ղազէթաճի եմ ըսի։

—Ադէ՛կ, ըսաւ պարտիզիս մայրը։

—Բայց, աւելցուցի՝ հասկնալով որ լրագրավաճառ կարծած էր զիս, փողոցը ղազէթա ծախող չեմ...

—Հապա՞։

—Ես կը գրեմ, ուրիշները կը ծախեն։

—Քա՛ վո՛ւյ, չէ՛, աղջիկս չեմ տար, կրող կարդացող չեմ ուզեր, պօռաց կինը գայթակղած. եթէ ղազէթա ծախող ըլլայիր ճե, կուտայի, բայց ղազէթա գրողին չեմ տար...

—Բայց, տիկին, միայն խմբագիր չեմ, այլ դերասան եմ միանգամայն։

Կինը աչքերը անանկ մը բացաւ որ սարսափեցայ։

—Ի՞նչ, ըսաւ, օյինճի՞ ես, քա՛, չո՛ւտ պրէպ կորի՛ր, չէ ճէ մահալլէին բուլումպանիները կը կանչեմ և զօռով քո՛զի փողոց նետել կուտամ։

Անուսանիկ ի՞նչպէս ժողովուրդը կը հասկնայ մեր բարձրութիւնը։

×

Գալով թէ դերասանները աւելի բարձր կը դտնեմ թէ խմբագիրները,—

—Պարոն, աղջիկս այս ամէն բաներու մէջ յանցանք մը չունի... անմեղ մըն է որ կը հարուածէք...

—Դուք ալ մայրս, քոյրս, զիս հարուածեցիք, մենք ալ ձեր աղջկան չափ անմեղ էինք։

Ցուսահատ սեղանաւորը ինչ ըսելիքը չէր գիտեր, անհասկնալի բառեր կը մրթմրթար և կ'արտասուէր...

Դիմացը կեցած, ձեռքերս կուրծքիս վրայ խաչաձեւած, զայն կը դիտէի։

Ո՜հ, մայր, ինչ անբացատրելի, անչափ, ատուուածային ուրախութիւն և վայելք զգացի այդ մարդուն արցունք թափելը տեսնելով, այդ մարդո՛ւն որ մեզ այնքան լացուցած է...

Վերջապէս կակազեց.

—Անողո՞ք պիտի մնաք։

—Ձեզի պէս... ինձմէ քնաւ գութ մի ապասէք... ես վրէժխնդրութենէ աւելի բան մըն եմ... արդարութիւն եմ որ անմնայ կը հարուածէ...

—Վերջապէս, պարոն, ըսաւ պատասխանդին, ինչ ընելու է արդիւնքը համար այդ ոճիրը...

—Ի՞նչ կ'ուզէք...

—Ես անցեալը եթէ ոչ մոռցուած, գէթ թեթեւցած կը կարծէի... ուրիշ ձեւի մը տակ կուգայ... աւելի ցաւագին, աւելի վնասալի... զաւակներ ունիմ... աղջիկներ... կ'ուզեմ անոնց ճակատը այդ աղտոտութենէն զերծ պահել, կ'ուզեմ որ իրենց սրտին մէջ հայրերնուն համար զգացած սէրը չպղծուի... պարոն... նորէն իրաւունքիս համար մաքառիլ, ձեզ դէմ մաքառիլ... ցեխը խառնել է. և մենք պիտի ցեխոփինք հակառակ մեր մաքուր մնալու հիգին... Ցետոյ, պայքարը վերսկսելու տարիքին մէջ չեմ այլեւս... կ'ուզեմ հանգստանալ... մոռնալ ամէն բան... պարո՞ն ձեր հոգւոյն մեծութեան կոչում կ'ընեմ... յանուն զաւակներուս ձեր գութը կը հայցեմ... կրնա՞ք անտարոք մնալ... կը կրկնեմ... չեմ ուզեր գայթակղութիւն պատճառել... ըսէ՛ք ո՞րքան դրամ կ'ուզէք լուռ մնալու համար։

—Այդ խօսքը ըսո՞ւ այդ մարդը, աղաղակեց տիկ. Ալարի։

Ռօպէր տխուր ժպիտով մը գլուխը ծռեց.

—Այո՛, առանկ ըսաւ... համարձակեցաւ այդ հարցումը ընել ինծի։

—Պարոն, կը սխալի՛ք, ըսի... ես զինուոր եմ, և անկարելի է զիս կաշառել... ես իմ պարտականութիւնս կը կատարեմ... ոչ մէկ բան կրնայ զիս ետ կեցնել...

Այն ատեն սեղանաւորը պնդեց,

—Սակայն, պարոն, եթէ հանակերպիմ ձեր հօրը մերժածս ձեզի վերադարձնելու... եթէ Ալարիի որդւոյն տամ ինչ որ իր հայրը կը պահանջէր ինձմէ... եթէ այն օրուան վերադառնամ ուր հայրերնիդ և ես այնքան բարեկամ էինք իրարու։

—Հայրս մեռած է, պարոն, և ես նուիրական պարտականութիւն մը ունիմ կատարելիք... անկարելի է ետ դառնալ... մնաք բարո՛վ պարոն։

Դուրս ելլալու կը պատրաստուէի, սեղանաւորը ոտքի ելլելով,

—Լա՛ւ, պարոն, աղաղակեց, կռիւ կ'ուզէք, թող ա՛նպէս ըլլայ... վա՜յ ձեզի...

—Վա՛յ ձեզի... վաղը ձեր փեսային Դատական լրագիրը պիտի ղրկեմ... մնաք բարով...

Ուզեց վազել, բայց բազկաթոռին վրայ ինկաւ, գլուխը ձեռքերուն մէջ առաւ և սկսաւ հեծկլտալ։

Ահա, մայր, ահա՛ Գասթանիէ սեղանաւորին և Ալարի գնդապետին մինչեւ անցած դարձածը...

Լուրջ հարցում մը կար մեր չրթունքին վրայ զոր չէր համարձակիր զանկին ուզելու։

Սակայն Ռօպէր նախազգալով այդ հարցումը, գրեթէ ամիչապէս յարեց.

—Իմ մեկնումէս ետք ինչ անցած դարձած է սեղանաւորին գրասենեակին մէջ... չեմ գիտեր... չեմ կրնար գիտնալ... իմ մեկնելէս ետք Պ. Գասթանիէն և իր աղջիկը սպասնուած գտեր են... կ'երեւայ թէ, ժդրեանին պատմածին նայելով, մէկուն ներս մտնելը չեն տեսած... գրասենեակին սպասաւորը յայտարարած է թէ վերջին կողը չէր ճանչնար... թուխ մարդ մըն էր, սեւ պեխերով, զինուորական քալուածքով, Պատոյ Լեգէոնը կուրծքին վրայ։ Ասանկ մը կը նկարագրէ որ անպատճառ զիս պիտի ճանչնան։

—Բայց տղա, դուն վախնալու ի՞նչ ունիս։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ